

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

7-18 -vuotiaiden lasten ja nuorten eroauttaminen Nurmijärven kunnassa - kokemukset vertaisryhmätoiminnan käynnistämisestä

Kosonen, Taru

2015 Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

7-18 -vuotiaiden lasten ja nuorten eroauttaminen
Nurmijärven kunnassa -
kokemukset vertaisryhmätoiminnan käynnistämisestä

Kosonen Taru
Sosionomi AMK
Opinnäytetyö
syyskuu, 2015

Kosonen Taru

7-18 -vuotiaiden lasten ja nuorten eroauttaminen Nurmijärven kunnassa - kokemukset vertaisryhmätoiminnan käynnistämisestä

Vuosi 2015 Sivumäärä 66

Tämän opinnäytetyön tavoite oli selvittää kokemuksia eroperheiden lapsille ja nuorille suunnatun vertaisryhmätoiminnan käynnistämisestä Nurmijärvellä. Lasten ja nuorten eroauttaminen on kirjattu erilliseksi kehittämiskohteeksi Nurmijärven kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan vuosille 2014-16, ja yhdeksi konkreettiseksi toimenpiteeksi siinä on määriteltä vertaisryhmätoiminnan aloittaminen 7-18 -vuotiaille lapsille ja nuorille, joiden vanhemmat ovat eronneet. Eronneille aikuisille vertaisryhmätoimintaa oli Nurmijärvellä järjestetty jo vuodesta 2009, mutta lapsille ja nuorille toiminta aloitettiin vasta kesällä 2015.

Tutkimustapana oli empiirinen tutkimus, jossa aineistonkeruumenetelmänä käytettiin sekä ensimmäisiin ryhmiin osallistuneille lapsille ja nuorille tehtyjä henkilökohtaisia teemahaastatteluita että heidän vanhemmilleen sekä ryhmien vetäjille suunnattua kyselylomakehaastatteluita. Teemahaastatteluita tehtiin seitsemän ja lomakehaastatteluita 16.

Kokemukset lasten Taikuri- ja nuorten Vetskari-vertaisryhmätoiminnan käynnistämisestä olivat erittäin positiivisia. Tutkimus koettiin toimivaksi ja siitä saatavaa hyötyä kuvailtiin monipuolisesti. Kaikki haastatellut lapset, nuoret ja heidän vanhempansa suosittelisivat toimintaa muille, ja kehittämissuhteista kaikki vastaajaryhmät nostivat kärkeen ryhmäkertojen määrän lisäämisen - toimintaan oltiin siis varsin tyytyväisiä. Tulosten perusteella on suositeltavaa jatkaa tätä tutkimustapaa Nurmijärvellä ja liittää se kiinteäksi osaksi kunnan palvelutarjontaa.

Kosonen Taru

Assistance for 7-18 year old children and adolescents in divorced families in the municipality of Nurmijärvi - experiences of starting peer group activities

Year	2015	Pages	66
------	------	-------	----

The aim of this thesis was to clarify the experiences of starting peer group activities in Nurmijärvi for children and adolescents in divorced families. Assistance for children and adolescents in divorced families has been mentioned as a separate development area in the welfare plan for children and adolescents in Nurmijärvi for 2014-16. One tangible action in that plan is to start peer group activities for children and adolescents between 7-18 years whose parents are divorced. There have been peer groups for divorced adults already in Nurmijärvi since 2009, but for children and adolescents the activities started only in summer 2015.

An empirical study was used as the research method and the research data was collected both in personal theme interviews with the children and adolescents participating in the first peer groups and also from questionnaire interviews from their parents and the peer group leaders. In all seven theme interviews and 16 questionnaire interviews were conducted.

The experiences of starting the Taikuri (for children) and the Vetskari (for adolescents) peer groups were extremely positive. The form of assistance was considered functional and the attained benefits were versatily described. All the interviewed children, adolescents and their parents were willing to recommend this activity to others. In addition one of the main development ideas from all the respondent groups was to increase the number of the group meetings - they were overall quite satisfied with the activity. Based on the results, it is recommended to continue this form of assistance in Nurmijärvi and link it as an integral part of the social service portfolio within the municipality of Nurmijärvi.

Keywords, Interests of the Child, Early Intervention, Divorce Assistance, Peer Support, Dialogue, Participation

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Vertaisryhmätoiminta lasten ja nuorten eroauttamisen viitekehyksessä	7
2.1	Avioero	7
2.2	Vanhempien ero	8
2.3	Varhainen puuttuminen	9
2.4	Yhteiskunnan eroauttamisen tukitoimet lapselle	11
2.5	Vertaisryhmätoiminta eroauttamisen tukimuotona	12
2.6	Eroauttamisen vertaisryhmätoiminta lapsille ja nuorille Nurmijärvellä	13
2.7	Yhteys eroperheiden lapsista tehtyihin aiempiin tutkimuksiin	15
3	Keskeiset teoreettiset käsitteet.....	16
3.1	Lapsen etu.....	16
3.2	Dialogisuus.....	17
3.3	Osallisuus	18
3.4	Vertaistuki.....	18
4	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimusongelma	19
5	Tutkimustavan valinta.....	21
5.1	Haastattelu ja kyselylomake	21
5.2	Tutkimushaastattelun käsite	22
5.3	Tutkimushaastattelun lajit	23
5.3.1	Strukturoitu eli lomakehaastattelu	23
5.3.2	Strukturoimaton haastattelu	24
5.3.3	Puolistrukturoitu haastattelu - Teemahaastattelu	24
6	Opinnäytetyön toteutus.....	25
6.1	Toteutusmenetelmä	25
6.2	Aineistokeruumenetelmä	26
6.2.1	Strukturoitu lomakehaastattelu	26
6.2.2	Teemahaastattelu.....	27
6.3	Toteutusaikataulu.....	27
7	Eettiset kysymykset ja tutkimusluvut	28
8	Aineiston analysointi ja tulkinta.....	29
8.1	Analyysitavat.....	29
8.2	Aineiston purkaminen ja litterointi	30
8.3	Aineiston luokittelu	30
8.4	Aineiston tulkinta	31
9	Tutkimuksen tulokset	32
9.1	Haastateltavien taustatiedot.....	32
9.2	Teemahaastattelujen toteutus	33
9.3	Vertaisryhmiin osallistujien haastattelutulokset	33

9.4	Lomakehaastattelut	41
9.5	Yhteenveto tutkimustuloksista	46
9.5.1	Vertaisryhmätoimintaan osallistumisen motiivit	46
9.5.2	Koetaanko vertaisryhmätoiminta toimivaksi tukimuodoksi	47
9.5.3	Saadaanko vertaisryhmätoiminnasta hyötyä	48
9.5.4	Näkemykset vertaisryhmätoiminnan kehittämiseksi	49
10	Opinnäytetyön luotettavuus ja pätevyys.....	49
11	Johtopäätökset	50
12	Pohdinta	51
	Lähteet	54
	Taulukot	58
	Liitteet.....	59
	Liite 1. Teemahaastattelun kyselyrunko, Taikuriryhmä, lapsi	60
	Liite 2. Kyselylomake, Taikuri-ryhmä, vanhempi	61
	Liite 3. Teemahaastattelun kyselyrunko, Vetskari-ryhmä, nuori	62
	Liite 4. Kyselylomake, Vetskari-ryhmä, vanhempi	63
	Liite 5. Kyselylomake, ryhmänohjaaja Taikuri/Vetskari-ryhmä	64
	Liite 6. Päätös tutkimuslupahakemukseen	65
	Liite 7. Tavoite ja toimenpideosio 2014-16, Lasten ja nuorten eroauttaminen	66

1 Johdanto

Valitsin opinnäytetyöni aiheen, koska itse työskentelen Nurmijärven kunnan perhetyössä ja koen asian erittäin ajankohtaiseksi ja tärkeäksi. Ero- ja uusperheiden kanssa työskentely on yleistynyt voimakkaasti ja olen oman työni kautta nähnyt, että lasten ja nuorten eroauttamiselle on tarvetta. Minua kiinnosti selvittää, pystytäänkö tämän kaltaisilla uusilla vertaisryhmätoiminnoilla auttamaan eroperheiden lapsia ja nuoria ja minkälaisena koetaan siitä saatava hyöty.

Lasten ja nuorten eroauttaminen on lisäksi kirjattu erilliseksi kehittämiskohteeksi Nurmijärven kunnan kesäkuussa 2014 vahvistettuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan vuosille 2014-16. Siellä yhdeksi konkreettiseksi toimenpiteeksi on määritelty vertaisryhmätoiminnan aloittaminen 7-18 vuotiaille lapsille ja nuorille, joiden vanhemmat ovat eronneet. Eronneille vanhemmille vertaisryhmätoiminta oli Nurmijärvellä käynnistynyt vuonna 2009. Kesäkuussa 2015 toteutettiin ensimmäiset eroperheiden lasten vertaisryhmät - kaksi Taikuri-ryhmää 7-12-vuotiaille lapsille ja yksi Vetskari-ryhmä 13-18 -vuotiaille nuorille. Toimin itse toisena Vetskari-ryhmän ohjaajana ja pääsin näin itse osallistumaan tämän kunnassamme uuden vertaistukimuodon käynnistämiseen.

Opinnäytetyön empiirinen osuus toteutettiin kesäkuussa 2015 haastattelemalla ensimmäisiin vertaisryhmiin osallistuneita lapsia ja nuoria sekä tekemällä lomakehaastattelut heidän vanhemmilleen ja ryhmissä toimineille ohjaajille. Keskeiset teoreettiset käsitteet opinnäytetyön taustalla ovat lapsen etu, dialogisuus, osallisuus ja vertaistuki, joihin Nurmijärvellä kesällä 2015 aloitettu lasten ja nuorten eroauttamisen vertaisryhmätoiminta myös vahvasti tukeutuu. Lähdeaineistossa on hyödynnetty vanhempien erotilanteissa lapsen tukemisesta ja vertaisryhmätoiminnasta julkaistua kirjallisuutta, valtion ja Nurmijärven kunnan ajankohtaista aiheeseen liittyvää aineistoa sekä yleistä tutkimusteknistä ohjeistusta.

2 Vertaisryhmätoiminta lasten ja nuorten eroauttamisen viitekehyksessä

2.1 Avioero

Avioerot ovat yleistyneet kaikissa länsimaissa kahden viimeisen sukupolven aikana ja ovat nykyisin merkittävä yhteiskunnallinen ilmiö. Meillä Suomessa avioliittopohjaisen perhemuodon kriisiä osittavat avioliitosten määrän kasvu, sekä avioerojen määrän lisääntyminen suhteessa solmittuihin avioliittoihin kuten myös eroon päätyneiden avioliitosten keskimääräisen keston lyheneminen. (Kääriäinen, Hämäläinen & Pölkki 2009: 11)

Avioero on nykyisin ilmiönä niin yleinen, että se koskettaa jollain tavalla lähes jokaista nuorta. Joka toinen avioliitto Suomessa päättyy eroon ja vuosittaiseksi erojen määräksi on tällä vuosituhanella vakiintunut noin 13 500 eroa. (Nuoren tukeminen vanhempien erotessa). Esimerkiksi vuonna 2008 vanhempiensa eron koki noin 30 000 lasta. Perhemuotojen moninaistuminen liittyy erojen yleistymiseen ja se voidaan nähdä sekä syynä, että seurauksena. (Kääriäinen ym 2009: 11)

Eroiin liittyvä tuen tarve on kasvanut erojen yleistymisen ja niihin liittyvän monimuotoistumisen myötä. Yhteiskuntamme palvelujärjestelmä on eroihin liittyen hajanainen, eikä siksi kohtaa ihmisten elämäntilanteiden moninaisuutta kaikissa tilanteissa. (Kääriäinen ym 2009: 13)

2.2 Vanhempien ero

Lasten ja nuorten odotetaan yleisesti sopeutuvan muutokseen helposti. Eroon liittyvien vaikutusten on ajateltu liittyvän tuoreeseen tilanteeseen ja mahdollisen oireilun ajan myötä väistyvän taka-alalle. Wallerstein, Lewis ja Blakeslee (2007) ovat tutkineet eronneiden perheiden lapsia jopa 25 vuoden ajan ja näin seuranneet avioeron pitkäaikaisia vaikutuksia lapsiin. Tutkimuksen mukaan erolla on aina haitallisia vaikutuksia lapsen elämään. Vaikka lapsi olisi 5-vuotias vanhempien erotessa, saattaa hän alkaa oireilla näkyvästi vasta 12-vuotiaana. Näin siksi, että lapset ja nuoret käyvät läpi eroa jokaisessa kehitysvaiheessa yhä uudelleen ja uudelleen (Ayalon & Flasher 1997: 43).

Tutkimuksen mukaan kyseessä on kumulatiivinen kokemus, jossa eron vaikutus voimistuu ajan myötä ja saavuttaa huippunsa vasta aikuisuudessa. Eron vaikutukset voivat ilmetä vaikeutena muodostaa kestäviä ja hyviä parisuhteita aikuisena tai sitoutumishankaluutena. (Wallerstein ym. 2007: 302-303)

Maire Juusolan mukaan vanhempien erotilanteen aiheuttamassa uudessa tilanteessa lapsi yleensä kokee menettävänsä enemmän kuin mitä hän kokee voivansa saavuttaa. Tilanne tuo tullessaan monenlaista stressiä ja useiden muutosten ja uusien kokemusten yhteisvaikutus voi olla pienelle ihmiselle usein turhan kuormittava. (Juusola 2008: 18)

Erotilanne on kriisi niin siihen osallisille aikuisille, kuin lapsillekin. Tilanteen käsittelyssä ihmiset iästä riippumatta etenevät yleisen kriisireaktion vaiheiden pohjalta. Tämä johdonmukainen eteneminen auttaa selviämään sellaisissa tilanteissa, joissa aiemmat kokemukset ja opitut toimintatavat eivät riitä uuden tilanteen ymmärtämiseen, hallintaan ja siitä selviämiseen. Kriisin käsittelyn neljä vaihetta ovat Shokkivaihe, Reaktiovaihe, Käsittelyvaihe ja Uudelleen suuntautumisen vaihe.

Shokkivaiheessa ihminen ei kykene käsittelemään tapahtunutta ja voi jopa kieltää sen. Käyttäytyminen voi olla poikkeavaa ja tilanteeseen sopimatonta. Lapsia on voitu haluta suojella vanhempien eroutiselta, jolloin tilanne tulee heille yllättäen.

Reaktiovaiheessa ihminen yrittää ymmärtää, mitä on tapahtunut sekä syitä sen taustalle. Henkiset puolustuskeinot alkavat toimia paremmin, mutta vastaavasti ruumiillisia oireita voi ilmaantua tilalle - esimerkiksi ahdistuneisuutta, vetäytymistä, itkuisuutta, ruokahaluttomuutta, vihamielisyyttä ja toisten syylistämistä. Reaktiovaihe kestää muutamasta viikosta muutamaa kuukauteen.

Käsittelyvaihe kestää muutamasta kuukaudesta noin vuoteen. Oireet ja kielteiset tuntemukset vähenevät ja menneeseen elämäntilanteeseen keskittyminen vähenee. Tapahtunutta käydään läpi sekä tunne-, että asiatasolla ja se hyväksytään. Ihminen luo itsestään ja elämästään uutta kuvaa. Vaihe on käytännössä myös surutyötä, jonka aikana tulee käytyä läpi syyllisyyden, oman vastuun ja mahdollisen vihan tunteidenkin käsittely. Oman todellisuuden jäsentämisessä auttaa tosiasioiden hyväksyminen. Tämä edellyttää, että lapsi kokee olonsa turvaliseksi ja saa itselleen tietoa oman kehitystasonsa vaatimusten mukaisesti.

Uudelleen suuntautumisen vaiheessa kriisi on ohitettu ja tapahtuu lopullinen toipuminen. Itseluottamus ja ilon tunne palaavat elämään. Ihminen oppii elämään muuttuneessa tilanteessa ja voidaan ajatella, että kriisiä läpikäydessään hän tavallaan purkaa vanhaa ja rakentaa uutta samanaikaisesti. Yksilöstä tai iästä riippumatta erosta selviytyminen vie noin 2-5 vuotta. Lapsille sopiva aika osallistua eroryhmiin on käsittely- tai uudelleen suuntautumisen vaiheessa. (Juusola 2008: 22-25)

Sirpa Taskisen mukaan lasten reagoiminen vanhempiensa eroon on hyvin yksilöllistä ja vaikuttavia taustatekijöitä ovat esimerkiksi lapsen ikä, persoonallisuus ja kasvuhistoria. Alle kouluikäiset lapset yleensä näyttävät tunteensa suoraan ja reagointi saattaa näkyä käytöksen taantumisena. Vanhemmat lapset taas eivät ehkä jaksa keskittyä opiskeluunsa tai he saattavat paeta kodin ongelmia kaveripiiriinsä tai saattavat sulkeutua itseensä. (Lipponen & Wessaniemi 2005: 139-140)

2.3 Varhainen puuttuminen

Varhaista puuttumista korostetaan nykyisin Suomessa ja kansainvälisesti. Yksilön kannalta nähdään tärkeänä, ettei ongelmien tulisi antaa kasautua eikä ketään saisi jättää ahdinkoon. Yhteiskunnallisesti ei ole suotavaa päätyä kalliiseen korvaavaan työhön sen vuoksi, että on laiminlyöty mahdollisuus tarttua asiaan jo riittävän ajoissa. (Varpu - Varhainen puuttuminen).

Varhainen puuttuminen on myönteinen toimintatapa, jolla on merkittävä vaikutus palvelujen tarpeen ja kustannusten kasvun rajoittamiseen. Varhaisessa puuttumisessa käytettäviä työmenetelmiä voidaan soveltaa sosiaali- ja terveydenhuollon eri asiakasryhmien kanssa tehtävässä työssä. (STM - Kaste 2008-11). Toisaalta varhaisesta puuttumisesta käydään samanaikaisesti myös kriittistä keskustelua. Sen oikeutusta perätään kysymällä, vaihtuuko kaikille yhteisten palvelujen turvaaminen valikoivaksi puuttumiseksi. (Varpu - Varhainen puuttuminen)

Käsitteenä varhainen puuttuminen on moninainen. Jotkut painottavat varhaista oireiden tunnistamista ja tarvittavia tukitoimia, toiset poikkeavuuden kontrollia, kolmannet avoimessa yhteistyössä tapahtuvaa ehkäisevää toimintaa. Osa painottaisi etenkin lapsiin ja perheisiin suuntautuvaa toimintaa, kun taas toiset muistuttavat, että myös ikäihmisten pulmiin tulisi puuttua riittävän ajoissa. (Varpu - Varhainen puuttuminen)

Konkreettinen esimerkki varhaisesta puuttumisesta sosiaalialalla on alalla työskenteleville apuvälineeksi kehitetty Huolen vyöhykkeistö ja siihen liitetty huolen puheeksiottaminen. Huolen vyöhykkeistö auttaa selkeyttämään asiakkaiden ja työntekijöiden keskinäistä yhteistyötä. Sen avulla on mahdollista jäsentää ja tutkia lapsen, nuoren ja perheen tilanteesta nousutta huolta, omien auttamismahdollisuuksien riittävyttä sekä lisävoimavarojen (perheen läheiset ja eri tahojen työntekijät) tarvetta. Se on tarkoitettu vain omien työskentelysuhteiden kulloisenkin tilanteen sekä yhteistyötarpeiden jäsentelyyn eikä sitä saa käyttää asiakkaiden, oppilaiden, perheiden tai ylipäätään kenenkään luokittelun tai minkäänlaisena rekisteröinnin välineenä. Huolen vyöhykkeitä on kaikkiaan neljä. Huoli nähdään jatkumona, jonka yhdessä ääripäässä on tilanne, johon ei liity lainkaan huolta ja toisessa ääripäässä suuren huolen tilanne. Väliin jäävät vyöhykkeet ovat pienen huolen ja tuntuvan huolen vyöhykkeet. (Lastensuojelun käsikirja - Huolen vyöhykkeistö)

Pohjoismainen yhteiskuntamalli nojaa käsitykseen julkisen vallan laajasta vastuusta hyvinvoinnin tuottamisesta (Aapola-Kari, Nivala & Tonttila 2012: 15) Suomessa ja muissakin pohjoismaissa on panostettu ennaltaehkäisevään toimintaan ja esimerkkinä siitä on 2000-luvun alkupuolella käynnistynyt valtakunnallinen varhaisen puuttumisen kehittämistyö, Varpu. Idean äitinä pidetään silloista peruspalveluministeriä, nykyistä Etyjin erityisedustaja Eva Biaudetia, jolle käsite early intervention oli tuttu maailmalta. Hän oli huolissaan nuorista, erityisesti 12-14-vuotiaista pojista ja hän uskoi, että jos satsaamme tähän ikäkauteen, auttaa se nuorta ja koko yhteiskuntaa myöhemmin. (Varpu - Mistä Varpu sai alkunsa?)

Alussa mukana toimintaa käynnistämässä olivat Lastensuojelun Keskusliitto, A-klinikkasäätiö, Suomen Mielenterveysseura ja entinen Stakes, nykyinen Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Yksi kulmakivi oli myös Varpun ulottaminen kuntatasolle. Pilottikunniksi ryhtyivät vuonna 2006 Nurmijärvi ja Rovaniemi, joiden palvelujärjestelmiä kehitettiin ja henkilökuntaa koulutettiin

siten, että perheet jatkossa saavat tukea aiempaa varhaisessa vaiheessa. (Varpu - Mistä Varpu sai alkunsa?)

Suomessa varhainen puuttuminen on keskeisesti esillä myös voimassaolevassa hallitusohjelmassa (Hallituksen politiikkaohjelma), Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisessa kehittämisohjelmassa (KASTE) 2012-2015 sekä Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmassa 2012-2015. Ohjelmissa painotetaan lasten, nuorten ja perheiden osallisuutta sekä työntekijöiden ja perheiden välistä varhaista avointa yhteistyötä. (Varpu - Mistä Varpu sai alkunsa?)

Uuden 1.4.2015 voimaan tulleen Sosiaalihuoltolain mukaan erityistä tukea tarvitsevalle lapselle tai hänen perheelleen voidaan järjestää vertaisryhmätoimintaa lapsen terveyden tai kehityksen turvaamiseksi (Sosiaalihuoltolaki). Vertaisryhmätoiminnan tarkoituksena on, että ryhmään osallistuvat voivat käsitellä ongelmiaan yhdessä toisten samanlaisessa tilanteessa olevien kanssa. Ryhmässä on mahdollista saada uutta näkökulmaa omaan elämäntilanteeseensa. Myös tunne siitä, ettei ole yksin vaikeuksiensa kanssa, on tärkeää. (Lastensuojelun käsikirja - Varhainen puuttuminen)

2.4 Yhteiskunnan eroauttamisen tukitoimet lapselle

Avoliittolaki korostaa lapsen oikeuksia ja etua vanhempien erotilanteessa. Lastensuojelulaki taas edellyttää, että lapsi tulee kuulluksi ja hänen tarpeensa tulevat huomioiduiksi. Käytännössä näyttää kuitenkin siltä, että eroprosessissa lapset jäävät aikuisten varjoon. (Kiiänmaa 2008: 92)

Lastensuojelulaki velvoittaa kunnan tai useamman kunnan yhdessä laatimaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi kunnan tai kuntien toimintaa koskevan suunnitelman, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Suunnitelman laatimisen, toteuttamisen ja seurannan tarkoitus on antaa kuntapäätäjille ja palveluiden käytännön toteuttajille ajankohtainen kokonaiskäsitys lasten ja nuorten hyvinvoinnista. Suunnitelma on otettava huomioon kuntalain (365/1995) 65 §:n mukaista talousarviota ja suunnitelmaa laadittaessa. (Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2014-16: 5)

Vanhempien erotilanteita varten kunnilla on erilaisia palveluita vanhemmille ja lapsille. Nurmijärven kunnassa vanhemmille tarjottavat palvelut edustavat tyypillistä kuntien järjestämää palvelutarjontaa. Siihen kuuluvat esimerkiksi perheneuvolan, perheasioiden neuvottelukeskuksen ja seudullisen perheoikeudellisen yksikön tarjoamat perheasioiden sovittelu, tuki vanhempien välisiin keskusteluihin lasten asioiden ja arjen käytäntöjen ratkaisemiseksi erotilanteessa.

Vuonna 2006 järjestettiin ensimmäinen vertaistukiryhmä eronneille vanhemmille Erovanhempien tukikeskus Neuvon tiloissa Helsingin Eirassa. Kesäkuussa 2007 saatiin tämän tukimuodon mallinnus valmiiksi (Erossa Neuvon keksii 2009: 63-64) ja esimerkiksi Nurmijärven kunnassa on kunnan perhetyö vuodesta 2009 alkaen järjestänyt Vanhemman neuvo -vertaistukiryhmätoimintaa tukemaan eron jälkeistä yhteistyövanhemmuutta, jossa käsitellään toimintatapoja erovanhemmuuden kysymyksiin ja jossa pyritään kehittämään vanhempien välistä vuorovaikutusta ja yhteistoimintaa.

Eroperheiden lapsille ja nuorille tarjottavat tukitoimet ovat pääsääntöisesti olleet ammattilaisen kanssa käytävää keskusteluapua - keskustelukumppanina on voinut olla esimerkiksi koulukuraattori, perhetyöntekijä tai perheneuvolan työntekijä. Heiltä kuitenkin puuttui pitkään vastaava vertaisryhmätoiminta.

2.5 Vertaisryhmätoiminta eroauttamisen tukimuotona

Suomen Kasvatus- ja perheneuvontaliitto toteutti 2005-07 hankkeen, jonka tavoitteena oli tukea lapsia ja heidän vanhempiaan erotilanteessa sekä kouluttaa ammatillaisia lasten tukemiseen. Hanke sai jatkoa RAY:n tukemana ja nykyisin tunnetaan nimellä Taikuri-toiminta. (Taikuri-toiminta)

Maksuttomia Taikuri-vertaistukiryhmiä järjestetään 7-12-vuotiaille lapsille, joiden vanhemmat ovat eronneet. Vertaistukiryhmässä lapsi saa mahdollisuuden käsitellä vanhempien eroa turvallisessa ympäristössä. Tarkoituksena on, että jokainen lapsi tulee nähdäksi ja kuulluksi. Ryhmässä käsitellään erilaisia teemoja, kuten itsetuntoa, tunteita, muutoksia ja perhettä. Ryhmässä ei oteta kantaa kenenkään eropäätökseen, eikä myöskään valita puolia vanhempien välillä. (Taikuri-toiminta)

Ryhmässä on tavoitteena, että lapsi voi puhua vanhempiensa erosta, ei häpeile sitä, eikä pidä itseään poikkeavana tai vetäydy muiden lasten seurasta vanhempien eron vuoksi. Ryhmässä lapselle tarjoutuu mahdollisuus tavata muita lapsia, joilla on vastaavia kokemuksia ja tunteita. Vanhempien eroa käsitellään ryhmässä leikkimisen, piirtämisen, askartelemisen, pelaamisen ja puhumisen kautta.

Taikuri-ryhmän koko on 4-8 lasta ja ryhmää ohjaa kaksi ryhmänvetäjää. Ryhmästä ei ole mahdollista saada materiaalia tai dokumentteja mahdollisiin vanhempien huoltokiiestojen oikeudenkäynteihin tai muihin vastaaviin tarkoituksiin. Toivottavaa on, että molemmat vanhemmat sitoutuvat lapsen osallistumiseen vertaisryhmään.

Lisäksi on suotavaa, että vanhempien erosta on kulunut riittävästi aikaa - mielellään vähintään puoli vuotta ja että lapsella on selvästi kaksi eri kotia. Jos samasta eroperheestä tulee mukaan useampia lapsia, jaetaan sisarukset eri ryhmiin. Ryhmäkertojen aikana tarjotaan osallistujille aina välipala tai lounas. (Taikuri-toiminta)

Vastaavasti Suomen Kasvatus- ja perheneuvontaliiton Vetskari -projektissa (2007-2010) on kehitetty vanhempiensa eron kokeneille 12-18-vuotiaille nuorille vertaisryhmätoimintamallia sekä nuorten parissa toimiville aikuisille työvälineitä ja oppaita vanhempien eron käsittelyn tueksi. Vetskari-nuoren tukeminen vanhempien erotessa -projekti jatkaa nuorten eroauttamistyön kehittämistä RAY:n tuella. (Vetskari - nuoren tukeminen vanhempien erotessa)

Maksuttomassa Vetskari-ryhmässä nuorella on mahdollisuus selkiyttää omaa tilannetta ja suhteita läheisiin, kuulla muiden kokemuksia, sanoittaa tunteita ja pohtia voimavaroja ja vahvuuksia. Ryhmät ovat suljettuja eli ryhmä toimii samalla kokoonpanolla alusta loppuun ja ryhmät pyritään muodostamaan mahdollisimman saman ikäisistä nuorista. (Vetskari - nuoren tukeminen vanhempien erotessa)

Nuorelle vanhempien erotilanne tulee vaiheeseen, jolloin hänellä on itse käynnissä murrosikä ja hän voi kokea eron hyvinkin voimakkaasti. Murrosiän paineet, yläkouluun tai lukioon siirtyminen, uudet kaveripiirit tarkoittavat jo itsessään nuoren elämään isoja muutoksia. Muutokset perhesuhteissa voivat entisestään lisätä nuoren haluja koetella omia rajojaan.

Vanhemmilta ei välttämättä löydy välineitä käsitellä nuoren kanssa erotilannetta. Pelkkä vaikeasta tilanteesta selviäminen ei riitä, vaan nuoren tulee saada sekä aikuisten, että vertaistensa nuorten tukea mieltä askarruttaviin asioihin. Vetskari-toiminnan tavoitteena on auttaa nuoria selviytymään vanhempien erosta mahdollisimman vähäisin ongelmin sekä antaa nuorille samalla myös välineitä oman parisuhteen ja vanhemmuuden rakentamiselle tulevaisuudessa. (Vetskari - nuoren tukeminen vanhempien erotessa)

Sekä Taikuri-, että Vetskarihankkeiden aikana Kasvatus- ja Perheneuvontaliitto on kouluttanut valtakunnallisesti sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia ja koulutusta järjestetään edelleen. Lisäksi on tuotettu materiaalia niin vanhempien, lasten, nuorten ja ammattilaisten käyttöön, esimerkiksi kirjallisuutta, julkaisuja, menetelmäoppaita sekä työvälineitä. (Tukea lapsille ja nuorille vanhempien erotessa)

2.6 Eroauttamisen vertaisryhmätoiminta lapsille ja nuorille Nurmijärvellä

Nurmijärven kunnassa on nähty tarpeelliseksi kehittää lasten ja nuorten eroauttamisen tukitoimia, koska vanhempien eron aiheuttama lasten ja nuorten oireilu on lisääntynyt. Osana Nurmijärven kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa vuosille 2014-2016 ollaan kunnassa vuonna 2015 aloittamassa sekä Taikuri-, että Vetskari -ryhmätoimintaa moniammatillisessa yhteistyössä, jossa osallisina ovat toiminnan alkuvaiheessa perhetyöntekijä, perheohjaaja ja koulukuraattoreita. Lisäksi alle kouluikäisille aloitetaan syksyllä 2015 vastaava Tillitoukka-ryhmä.

Nurmijärven kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuosille 2014-16 liittyy kiinteästi koko kunnan tasolla tehtävään hyvinvointityöhön ja palvelee omalta osaltaan kunnan strategian toteutumista (Kuva 1). Suunnitelman valmisteluvaiheessa ja lopullisessa suunnitelmassa on tarkasteltu lasten ja nuorten palveluja kokonaisvaltaisesti. Tiedon tuottamisessa sekä palveluiden toimivuuden ja hyödyllisyyden arvioinnissa ovat olleet mukana henkilöstö, viranhaltijajohto, luottamushenkilöt, lapset, nuoret ja heidän vanhempansa.

Kuva 1: Nurmijärven kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma osana kunnan strategiaa

(Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2014-16: 5)

Hyvinvointisuunnitelma vuosille 2014-16 hyväksyttiin kunnanvaltuustossa 18.6.2014 ja kunnanvaltuusto myös arvioi sen toteutumista vähintään kerran valtuustokauden aikana. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin toteutumista ohjaa ja seuraa kunnanjohtajan nimeämä lasten ja nuorten hyvinvoinnin ohjausryhmä. Lisäksi hyvinvointisuunnitelman päivittämisestä vuosille 2014-16 on vastannut erillinen ohjausryhmän nimeämä työryhmä. (Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2014-16: 5-6)

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi on keskeisiksi ohjaaviksi periaatteiksi määritelty

- osallisuuden toteutuminen
- tuen vieminen lasten ja nuorten kasvuympäristöihin arjen sujuvuuden vahvistamiseksi
- toimivien ja oikea-aikaisten palveluiden turvaaminen
- varhaisen avoimen yhteistyön eettisten periaatteiden toteutuminen.

(Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2014-16: 6)

Hyvinvointisuunnitelmaan on kirjattu erillisten kuulemistilaisuuksien ja seurantatiedon pohjalta kuusi keskeistä teemaa kehittämiskohteiksi. Nämä ovat:

- Lasten ja nuorten harrastaminen
- Kouluruokailun kehittäminen
- Ennaltaehkäisevien- ja varhaisen tuen palvelujen kehittäminen
- Kannustavat kohtaamiset
- Lasten ja vanhempien erouttaminen
- Ryhmään kuulumisen - yhteisön merkitys

(Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2014-16: 26-31)

Yhdeksi kehittämiskohteeksi on siis nostettu lasten ja vanhempien erouttaminen.

Vanhempien erotilanteet nousivat lasten kuulemisessa ja heidän kokemuksenaan yhdeksi lasten hyvinvointia uhkaavaksi tekijäksi. Hyvinvointisuunnitelmaan on kirjattu lasten omia ajatuksia ja toiveita erotilanteessa:

- aikuisten tulee mahdollistaa lapsille hyvä suhde kummankin vanhemman kanssa
- vanhempien tulee yrittää pitää keskenään hyvät välit
- vanhempien tulee kertoa lapselle erot syyt ja kuunnella lasta
- lapset toivoivat tasapuolista ajankäyttöä kummankin vanhemman kanssa
- muut aikuiset voivat tarjota tukea (sukulaiset, muut läheiset, kaverit)

(Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2014-16: 30)

Hyvinvointisuunnitelman tavoite- ja toimenpideosiossa on kullekin kehittämiskohteelle määritelty konkreettiset tavoitteet, toimenpiteet, vastuullinen taho sekä arviointikriteerit. Lasten ja vanhempien erouttamista koskevat kirjaukset ovat liitteessä 7.

2.7 Yhteys eroperheiden lapsista tehtyihin aiempiin tutkimuksiin

Aiempi tutkimusaineisto eroperheiden lapsiin liittyen painottuu voimakkaasti siihen näkökulmaan, toteutuvatko lapsen oikeudet ja hänen etunsa vanhempien usein riitaisissakin erotilanteissa. Lapsille ja nuorille suunnattu vertaisryhmätoiminta on varsin nuori tutkimusmuoto ja sen vaikuttavuutta on tutkittu vielä varsin vähän. Annina Nivala on vuonna 2011 Pro Gradu -

työssään Lapin yliopistossa käsitellyt aihetta 12-15 -vuotiaiden nuorten näkökulmasta, jotka olivat osallistuneet vuosina 2008-09 Vetskari -projektin järjestämään vertaistukiryhmään. Nilvalan mukaan vertaisryhmään osallistuminen oli ollut nuorille myönteinen kokemus. He olivat kokeneet saaneensa vertaisryhmästä emotionaalista, tiedollista ja toiminnallista tukea sekä apua omien tunteidensa käsittelyyn. ("Ku ne silleen ymmärs mua")

Vuonna 2013 tehdystä kansallisesta kouluterveyskyselyssä selvitettiin vastaajien perhetaustaa aiempaa tarkemmin. Äidin ja isän kanssa asuu noin 70 % peruskoululaisista ja lukiolaisista sekä puolet ammattiin opiskelevista. Kahdessa kodissa tai perheessä ilmoitti asuvansa noin neljäsosa peruskoululaisista ja ammattiin opiskelevista sekä viidesosa lukiolaisista. Tulokset ovat samansuuntaisia valtakunnallisten tilastojen ja aikaisemman tutkimuksen kanssa.

Vuosina 2007-09 tehdyn Lasten ja nuorten terveysseurantatutkimuksen (LATE) mukaan noin joka neljännen nuoren vanhemmat ovat eronneet ja osa eroperheiden lapsista tapaa harvoin isäänsä. (Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2014-16: 30).

Lastensuojelun sosiaalityöntekijä Hanna Vanhanarkaus on tutkinut hankeraportissaan Nurmijärvellä lastensuojelun asiakkuuteen tulevia nuoria ajalla 1.4.2012 - 31.3.2013 (Vanhanarkaus 2013). Usean nuoren vaikean tilanteen taustalta nousivat esille uusperheen ongelmat (mm. nuoret eivät tule toimeen isä- tai äitipuolen kanssa) sekä yhden vanhemman perheissä nuoren kaipuu etävanhempaa kohtaan. Usean perheen kohdalla vanhempien erosta oli kulu- nut jo vuosia aikaa ja nuoret olivat vasta murrosiässä alkaneet oireilla perheissään. Taustalla oli myös vanhempien väliset vaikeat erotilanteet ja niitä seuranneet huoltoriidat, joilla näyttää olevan pitkäkantoisia vaikutuksia. (Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2014-16: 30-31)

3 Keskeiset teoreettiset käsitteet

Keskeiset teoreettiset käsitteet tässä opinnäytetyössä ovat lapsen etu, dialogisuus, osallisuus ja vertaistuki.

3.1 Lapsen etu

Suomi on hyväksynyt YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen, jossa on säädetty, että kaikissa lasta koskevissa asioissa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Sama periaate sisältyy myös useisiin suomalaisiin lapsioikeudellisiin lakeihin ja niihin sisältyviin pykäliin. Eri säännöksistä löytyy varmasti yli 50 kohdasta viittaus lapsen etuun. Täsmentämättä on kuitenkin jäänyt, mitä "lapsen edulla" kulloinkin tarkoitetaan.

YK:n lapsen oikeuksien sopimus korostaa lapsen edun kohdalla kolmea kantavaa periaatetta. Ensinnäkin lapsella on oikeus suojeluun. Toiseksi lapsella on oikeus huolenpitoon, hoivaan ja tasapainoiseen kasvatukseen. Kolmanneksi lapsella on oikeus tulla kuulluksi itseään koskevissa asioissa. Nämä kolme lapsen erityisoikeutta merkitsevät yhdessä sitä, että kysymys on lapsen edusta. Tämän perusteella voidaan todeta, että jos lasta suojellaan ja mikäli hän saa hoivaa ja huolenpitoa ja tulee kuulluksi sekä arvostetuksi, silloin myös lapsen etu toteutuu. Käytännössä on monesti kuitenkin yksittäistapauksessa vaikea määritellä, onko jokin toiminta lapsen edun mukaista vai ei. Tilanteet ja vaihtelevat ja osaltaan vaikeutta lisää se, että lapset ovat eri-ikäisiä. (Väestöliitto - Lapsen etu)

Sosiaalialalla voidaan lapsen etua tarkastella lastensuojelun näkökulmasta. ”Lapsen etu tarkoittaa sitä että lapsella on etusija erityiseen suojeluun tilanteissa, joissa lasten ja aikuisten edut ovat ristiriidassa keskenään. Lapsen etu tulee turvata ensisijaisesti siten, että lapsen vanhempia tai muita huoltajia autetaan ymmärtämään lapsen sekä fyysisiä, psyykkisiä että sosiaalisia tarpeita. Erityisen tärkeätä on turvata lapselle jatkuvat, läheiset ihmissuhteet, joissa hän voi tuntea olevansa toivottu, hyväksyty ja rakastettu. Lapsen edun toteutuminen edellyttää, että häntä hoitavilla aikuisilla on myönteinen asenne lapseen sekä riittävästi tietoja ja taitoja lasten kasvatukseen.” (Lastensuojelun käsikirja, Lapsen edun huomioiminen)

1.4.2015 voimaantullessa uudessa sosiaalihuoltolaissa todetaan, että kaikissa sosiaalihuollon toimissa, jotka koskevat lasta, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Lasten kohdalla on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että toimenpidevaihtoehdot ja ratkaisut turvaavat:

- ”tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin
- mahdollisuuden saada ymmärtämystä sekä iän ja kehitystason mukaisen huolenpidon
- turvallisen kasvuympäristön ja ruumiillisen sekä henkisen koskemattomuuden ja
- itsenäistymisen ja kasvamisen vastuullisuuteen.” (Sosiaalihuoltolaki)

3.2 Dialogisuus

Haastavissa elämäntilanteissa vuorovaikutuksellisen tuen tarve lisääntyy, kun ihminen kaipaa oman tilanteensa käsittelyyn ja hahmottamiseen tukea ja peilauspintaa. Yhdessä muiden kanssa keskustellen ja palautetta saaden ihminen hahmottaa omaa elämäntilannettaan ja voi saada siihen uusia tarkastelutapoja. Kertoessaan muille omaa tarinaansa tulee samalla tietoiseksi omista ajatuksistaan ja voi samalla havaita, miten kuulijat reagoivat tarinaan.

Dialogisuudella tarkoitetaan vuoropuhelua, joka on enemmän kuin pelkää keskustelua. Luonteeltaan se on tasavertaista ja tasa-arvoista kohtaamista, jossa on oleellista kyky kuunnella muita ja samalla myös itseään. Siinä ihmiset eivät yrittää vakuuttaa toisia omien näkemystensä paremmuudesta, vaan yrittävät löytää vallitsevaan tilanteeseen keskustellen merkityk-

siä ja tulkintoja. Tietoisuus siitä, miten erilaisia päätelmiä ja syy-seuraussuhteita samasta asiasta tai ilmiöstä eri ihmiset voivat löytää, kasvaa ryhmässä.

Dialogisuus on prosessi, jossa on kyse ihmisten keskinäisestä ”luomistyöstä”. Siinä voi syntyä jokin uusi ja entistä laajempi kuva todellisuudesta. Merkittävää on se, mitä ihmisten välillä tapahtuu kohtaamisissa. Dialogiin asettuminen vaatii vertaistukijalta kykyä tutustua myös itseensä, omiin tapoihinsa ajatella ja tunnistaa omia tunteitaan. (Mykkänen-Hänninen & Kääriäinen 2009: 31-32)

Dialogissa pyritään pitkittämään omien ajatusten muodostumista ja välttämään nopeiden jottopäätösten tekemistä. Tavoitteena on pystyä samalla kuuntelemaan aidosti niin itseään, kuin muitakin. Onnistuakseen on pystyttävä eläytymään toisen ihmisen asemaan. Usein dialogin kautta syntyy sellaista tietoa, jota ei yksin koskaan saavuttaisi. Kokemus jaetusta asiantuntijuudesta syntyy, kun osaa itse olla tietämätön ja luottaa toisen omaan asiantuntijuuteen. (Vilén, Leppämäki & Ekström 2002: 65)

3.3 Osallisuus

Osallisuus tarkoittaa yksilön kiinnittymistä yhteisöön tai mukanaoloon yhteisöllisesti tärkeissä prosesseissa. Osallisuudessa on kysymys kuulumisesta johonkin. Osallisuus merkitsee oma-kohtaisesta sitoutumisesta nousevaa vaikuttamista asioiden kulkuun ja vastuun ottamista seurauksista. Osallisuus on aina vastavuoroista ja se voidaan nähdä syrjäytymisen vastavoimana. (Osallisuus, Jelli-järjestötietopalvelu)

Osallisuudessa on keskeistä luottamus, sitoutuminen ja kuulluksi tuleminen. Osallisuudessa on kyse yhteenkuuluvuuden tunteen syntyisestä, turvallisuudesta ja oikeudenmukaisuudesta. (Jämsen & Pyykönen 2014: 9). Lapsen osallisuudella tarkoitetaan kommunikaatiota lapsen kanssa sekä hänen kuuntelemistaan, kuulemistaan ja kunnioittamistaan. Siinä ei ole kyse hetkellisestä toiminnasta, vaan pikemminkin aikuisten ja lasten välisestä vuoropuhelusta, jossa pyritään kehittämään toimintatapoja kaikilla lasten elämän kannalta keskeisillä aloilla. Näin se toimii samalla välittäjänä muiden lasten oikeuksien toteutumiselle. (Hakalehto-Wainio & Nieminen 2013: 96-97)

3.4 Vertaistuki

Vertaistuen voi määritellä omaehtoiseksi, yhteisölliseksi tueksi sellaisten ihmisten kesken, joita yhdistää samankaltainen elämäntilanne. Ihminen, jolla on samankaltaisia kokemuksia, tuo toivoa omaan tilanteeseen vaikeina aikoina ja toisaalta yhteiset kokemukset ja niiden jakaminen lisäävät keskinäistä ymmärrystä. (Mielenterveyden keskusliitto - Vertaistoiminta)

Lähtökohtana vertaistukemiseen on ihmisen luontainen tarve liittyä muihin ihmisiin, kokea tätä kautta yhteenkuuluvuutta sekä luoda sosiaalisia suhteita. Ihmisen jaksamisen ja hyvinvoinnin kannalta sosiaalisilla suhteilla on tärkeä merkitys. Sosiaalinen tuki lisää yksilön omia voimavaroja vuorovaikutuksessa muiden kanssa lisäämällä elämänhallinnan tunnetta ja stressiä vähentämällä. Sosiaalisen tuen toteutuminen vaatii sosiaalista verkostoa sekä sen sisällä toimivia vuorovaikutussuhteita. (Mykkänen-Hänninen & Kääriäinen 2009: 10)

Yksi sosiaalisen tuen muoto on vertaistuki, jossa kokemuksellisella tiedolla on iso asema. Ihmisten oma kokemuksellinen tieto ja eletyn elämän tuoma asiantuntijuus antavat tukisuhteen inhimillisyyttä sekä erityislaatuista uskottavuutta. Aina kuitenkin yhdistävä kokemus ei tee vielä vertaisuudesta vertaistukea. Esimerkiksi lapsiperheen vanhempien erokriisissä tukeminen voi joskus tapahtua vanhemmuuden kustannuksella. Jos vertaistuki kohdistuu erosta selviämiseen vahvistamalla entisestä puolisosta kielteisiä mielikuvia tai keskittyen yhdessäolon aikaisiin epäonnistumisiin sekä pettymyksiin, vanhemmuuden merkitys sekä vanhempien keskinäisen yhteistyön jatkumisen välttämättömyys saattaa unohtua. Tärkeintä on mihin vertaisuutta käytetään ja mitä vertaisuudella halutaan tukea. (Mykkänen-Hänninen & Kääriäinen 2009: 11)

Sopeuduttaessa uuteen elämänvaiheeseen tai pyrittäessä muutokseen voi organisoitu ja tavoitteellinen vertaistuki tarjota hyvän mahdollisuuden jakaa kokemuksia ja tunteita toisten kanssa. Tuettava saa konkreettisen esimerkin omista mahdollisuuksista selvittää tukijan omasta selviytymisestä. Vuorovaikutuksessa muiden kanssa löytyvät uudet näkökulmat ja toimitavat edistävät henkilökohtaista kasvua ja laajentavat ihmissuhdeverkostoa. (Mykkänen-Hänninen & Kääriäinen 2009: 11)

4 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimusongelma

Nurmijärven kunnan 18.6.2014 vahvistamassa Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa vuosille 2014-16 on nostettu erikseen yhdeksi kehittämiskohteeksi lasten ja vanhempien eroauttaminen. Lasten kuulemisessa yhdeksi lasten hyvinvointia uhkaavaksi tekijäksi nousi erovanhempien tilanne. Lasten mukaan aikuisten tulisi erotilanteessa huolehtia siitä, että lapsille mahdollistuu hyvä suhde kummankin vanhemman kanssa. Vanhempien tulisi myös kertoa lapselle eron syyt, kuunnella lasta ja pyrkiä pitämään keskenään hyvät välit. (Nurmijärven lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2014-16: 30)

Nurmijärven kunnan Perhetyössä on jo vuodesta 2009 alkaen toiminut Vanhemman neuvo -vertaistukiryhmä, jossa käsitellään toimintatapoja erovanhemmuuden kysymyksiin, vanhem-

pien väliseen vuorovaikutukseen ja yhteistoimintaan. Tavoitteena toiminnalla on tukea eron jälkeistä yhteistyövanhemmuutta.

Tämän toiminnan rinnalle Nurmijärven kunnassa ollaan perustamassa vanhempiensa eron kokeneille lapsille ja nuorille eroauttamiseen vertaistukiryhmät: Taikuri-ryhmä 7-12 -vuotiaille ja Vetskari-ryhmä 12-18-vuotiaille. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman mukaisesti toiminta on tarkoitus toteuttaa moniammatillisesti yhteistyössä sosiaali-, terveys-, liikunta- ja sivistystoimialan kesken.

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on selvittää uusien Taikuri- ja Vetskari-vertaisryhmien toimivuutta ja niistä saatavia kokemuksia. Tätä varten haastatellaan ryhmiin osallistuvia lapsia ja nuoria, heidän vanhempiaan sekä ryhmiä vetäviä ohjaajia. Työn tulokset luovutetaan Nurmijärven kunnan verkostokoordinaattorille hyödynnettäväksi toiminnan jatkokehittämistä varten. Koska aihe on kirjattu myös Nurmijärven kunnan Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan yhdeksi kehitysalueeksi, uskon, että tuloksia voidaan hyödyntää myös moniammatillisesti kunnan lasten ja nuorten vertaisryhmätoiminnan kehittämisessä.

Opinnäytetyössä selvitetään Nurmijärven kunnassa uudesta eroperheiden lasten vertaisryhmätoiminnasta saatavia kokemuksia siihen osallistuvien, eli lasten ja nuorten, heidän vanhempiensa sekä ryhmien ohjaajien näkökulmasta. Koska kyseessä on kunnan alueella uusi toimintamuoto, ei siitä vielä ole saatavissa vastaavaa käyttäjäkokemusta.

Tutkimusongelma:

Minkälaisia kokemuksia lasten ja nuorten vertaisryhmätoiminnasta saadaan.

Tarkentavia alaongelmia ovat:

- 1.1. Vertaisryhmätoimintaan osallistumisen motiivit
- 1.2. Koetaanko vertaisryhmätoiminta toimivaksi tukimuodoksi
- 1.3. Saadaanko vertaisryhmätoiminnasta hyötyä
- 1.4. Osallistujien näkemykset vertaisryhmätoiminnan kehittämiseksi

Tutkimusongelma kiinnittyy tiiviisti opinnäytetyön keskeisiin teoreettisiin käsitteisiin:

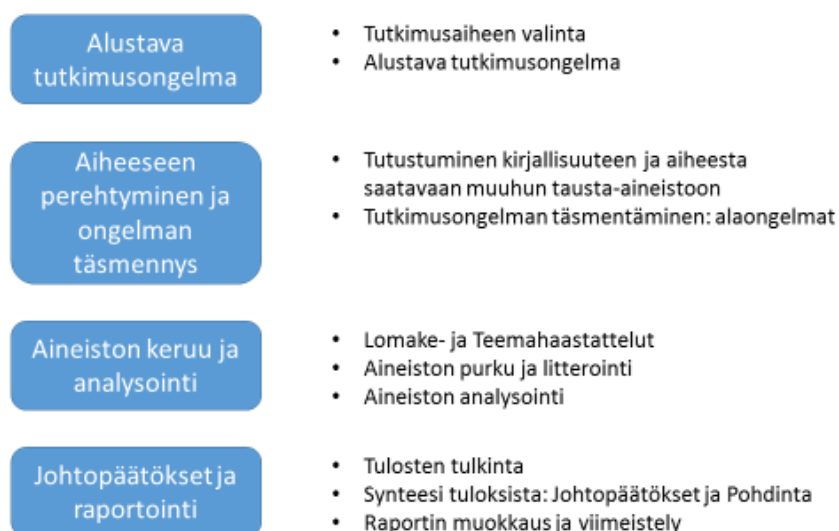
- Lapsen etu on koko tukimuodon lähtökohtana. Lisäksi se toteutuu tässä opinnäytetyössä, kun lapsi tai nuori saa kokemuksen kuulluksi tulemisesta ja pääsee itse vaikuttamaan häntä koskevan tukimuodon kehittämiseen.
- Dialogisuus toteutuu vertaistukiryhmien vuorovaikutustilanteissa toisten ryhmäläisten ja ohjaajien kanssa. Keskeistä on, että jokainen ryhmäläinen saa tilaa kertoa omaa tarinaansa ja kokemuksiaan ja että muut keskittyvät kuuntelemaan.

- Osallisuuden kokemisen kannalta on tärkeää, että jokainen tulee tasapuolisesti ryhmätilanteissa huomioiduksi ja kuulluksi. Tässä ohjaajilla on keskeinen vastuu.
- Vertaistuki on tämän tukimuodon peruspilari. Dialogisuus ja osallisuuden tunne antavat lähtökohdat onnistuneelle vuorovaikutukselle ja kokemusten yhteinen jakaminen antavat tunteen siitä, että en ole yksin tässä tilanteessa.

5 Tutkimustavan valinta

Opinnäytetyöni aihe ohjasi minut käyttämään empiiristä tutkimustapaa, koska halusin selvittää uudesta vertaistukimallista saatavia kokemuksia Nurmijärven kunnassa. Paras tapa kokemusten selvittämiseen on kysyä niitä suoraan osallistujilta ja näin päädyin tekemään haastattelut kaikille toimintaan liittyville sidosryhmille: osallistuville lapsille ja nuorille, heidän vanhemmilleen sekä ryhmiä ohjanneille kunnan työntekijöille.

Noudattelin työssäni empiirisen tutkimuksen normaalia prosessia (Hirsjärvi & Hurme 2008, 14). Prosessi on kuvattu kuvassa 2, johon on liitetty omassa työssäni toteutetut työvaiheet kunkin prosessin vaiheen viereen.

Kuva 2: Empiirisen tutkimuksen prosessi ja omat työvaiheeni (mukaillen: Hirsjärvi & Hurme 2008: 14)

5.1 Haastattelu ja kyselylomake

Sekä haastattelu että kyselylomake ovat tutkimusmenetelmiä, jotka kohdistuvat tietoisuuden ja ajattelun sisältöihin. Molempia on useita eri lajeja. Haastattelua ja kyselylomaketta ver-

tailtaessa puoltavat esimerkiksi seuraavat seikat haastattelun käyttämistä aineistonkeruun menetelmänä:

- jos kyseessä on alhaista koulutustasoa edustava ryhmä, jonka edustajilla saattaa olla vaikeuksia kyselylomakkeen täyttämässä
- haastattelussa suuremmat mahdollisuudet motivoida vastaajia
- haastattelussa saavutetaan parempi edustavuus, koska kieltäytymisprosentti on pienempi
- haastattelussa voidaan säädellä aiheiden keskinäistä järjestystä
- haastattelu on menetelmänä joustavampi ja sallii täsmennykset
- haastattelu sopii paremmin emotionaalisille ja intiimeille aihealueille
- haastattelun avulla saadaan kuvaavia esimerkkejä

Toisaalta haastattelun haittoihin voidaan lukea esimerkiksi sen vaatiman ajankäytön moninkertaisuus sekä se, että aineistoon kertyy myös paljon tutkimuksen kannalta merkityksetöntä materiaalia. Haastattelussa ei myöskään voida taata vastaajalle koskaan samanlaista anonyymisyyden tunnetta kuin lomakehaastattelussa. (Hirsjärvi & Hurme 2008: 35-36)

Näiden tietojen valossa päädyin käyttämään työssäni kahta eri aineistonkeruun menetelmää, eli henkilökohtaisia haastatteluja lasten ja nuorten kohdalla ja kyselylomakehaastattelua lasten ja nuorten vanhempien sekä ryhmänohjaajien kohdalla. Molempien osalta tunnistin erittäin tärkeäksi tehdä huolellisesti suunnitteluvaihe, jonka jälkeen minulla olisi selkeä haastattelu-runko henkilökohtaisia haastatteluja varten ja kyselylomakkeet, joiden kysymykset olisi helppo ymmärtää ja niihin olisi yksinkertaista vastata.

5.2 Tutkimushaastattelun käsite

Tutkimushaastattelu on tiedonhankintahaastattelulaji, jonka tarkoituksena on jonkin ongelman ratkaiseminen. Erona esimerkiksi tv-haastattelijan tekemään käytännön haastatteluun on, että ongelmaa ei tyypillisesti ratkaista heti, vaan vasta tieteellisen analyysin ja erillisen tiivistämisen ja raportoinnin seurauksena.

Haastattelemisen osana tutkimusta on vuorovaikutustilanne, jolle ovat tunnusomaisia seuraavat piirteet:

- Haastattelu on ennalta suunniteltu ja haastattelijalla on tutustunut tutkimuksen kohteeseen sekä käytännössä, että teoriassa. Tavoitteena on saada luotettavaa tietoa tutkimusongelman kannalta tärkeiltä alueilta.
- Haastattelu on haastattelijan alulle panema ja ohjaama.
- Haastattelijalla joutuu tavallisesti motivoimaan haastateltavaa sekä ylläpitämään tämän motivaatiota.

- Haastattelija tuntee roolinsa etukäteen, mutta haastateltava oppii sen haastattelun kuluessa.
- Haastateltavan on voitava luottaa siihen, että hänen antamiaan tietoja käsitellään luottamuksellisesti.

Tutkimushaastattelussa tyypillisesti kaksi toisilleen vierasta ihmistä tapaa haastattelijan aloituksesta ja tapaaminen jää ainutkertaiseksi. (Hirsjärvi & Hurme 2008: 42-43)

Kuten missä tahansa vuorovaikutustilanteessa, on tässäkin lopputuloksen kannalta tärkeää, että molemmat osapuolet kokevat tilaisuuden toisaalta merkitykselliseksi, mutta myös turvalliseksi ja mielenkiintoiseksi. Haastattelijalla on tässä isompi intressi ja sen vuoksi myös vastuu tavoitteen toteutumisen onnistumisessa.

5.3 Tutkimushaastattelun lajit

Tutkimushaastattelutapojen erot syntyvät lähinnä strukturointiasteen perusteella, eli sen suhteen, miten kiinteästi kysymykset on ennalta muotoiltu. Karkeasti voidaan todeta, että täysin strukturoitu ja standardoitu lomakehaastattelu muodostaa oman luokkansa ja kaikki sen ulkopuolelle jäävät haastattelun lajit oman luokkansa. Siihen luokkaan kuuluvat esimerkiksi strukturoimaton haastattelu, puolistrukturoitu haastattelu, teemahaastattelu, syvähaastattelu sekä kvalitatiivinen haastattelu. Toisaalta näidenkin sisällöt ja merkitys menevät jonkin verran ristiin, joten selkeyden vuoksi voidaan tämä luokka jakaa puolistrukturoituihin ja strukturoimattomiin haastatteluihin. (Hirsjärvi & Hurme 2008: 43-44)

5.3.1 Strukturoitu eli lomakehaastattelu

Lomakehaastattelu on kaikkien käytetyin haastattelulaji. Lomakkeella kysymykset ja niiden esittämisjärjestys on täysin ennalta määrätty ja oletuksena on, että niillä on kaikille vastaajille sama merkitys. Tämä toteutuu parhaiten mahdollisimman homogeenisissa vastaajaryhmissä. Itse haastattelu on usein varsin helppo toteuttaa ja vastaamiseen menee yleensä vain vähän aikaa. Suurimpana vaikeutena yleisesti voidaan pitää haastattelulomakkeen ja kysymysten muotoilua. (Hirsjärvi & Hurme 2008: 44)

Tässä työssäni lomakehaastattelu soveltui hyvin käytettäväksi lasten ja nuorten vanhempien sekä ryhmänohjaajien keskuudessa. Molemmille oli tehtävä erilliset lomakkeensa, mutta kaikki vastaajat kummankin alaryhmän sisällä pystyivät vastaamaan samoista lähtökohdista, koska kysymykset käsittelivät kokemuksellisesti kaikille yhteistä ja tuoreessa muistissa olevaa aihetta.

5.3.2 Strukturoimaton haastattelu

Strukturoimattomassa haastattelussa käytetään avoimia kysymyksiä ja haastattelijan päätehtävänä on haastateltavan vastausten perusteella syventää niitä ja rakentaa haastattelun jatko saatujen vastausten pohjalta. Tästä haastattelulajista käytettäviä termejä ovat esimerkiksi avoin haastattelu, kliininen haastattelu, syvähaastattelu, asiakaskeskeinen haastattelu ja keskustelunomainen haastattelu. Haastattelumuodon juuret löytyvät kliinisestä haastattelusta, joka on vuosisatojen ajan ollut esimerkiksi lääkäreiden ja pappien käyttämä menetelmä. Tuoreempina ammattiryhminä sen ovat omaksuneet käyttöönsä esimerkiksi psykologit ja sosiaalityöntekijät. (Hirsjärvi & Hurme 2008: 44-45)

Opinnäytetyöni kannalta ei tämä haastattelulaji ollut käyttökelpoinen, koska hain mahdollisimman laajaa näkemystä uudesta vertaistukimuodosta, enkä niinkään kuvausta yksittäisen vastaajan mahdollisimman syvälle luotaavasta ajattelusta aiheesta. Lisäksi tutkimusongelmani oli selkeästi rajattu ja varsin todennäköisenä riskinä olisi ollut, että en olisi saanut kaikilta vastaajilta edes vastauksia ennalta määriteltyihin tärkeisiin kysymyksiini.

5.3.3 Puolistrukturoitu haastattelu - Teemahaastattelu

Puolistrukturoiduille haastatteluille on ominaista, että jokin haastattelun näkökohta on lyöty ennalta lukkoon, mutta ei kaikkia. Esimerkiksi kysymykset ovat kaikille samat, mutta niiden järjestys voi vaihdella tai vastauksia ei ole sidottu vastausvaihtoehtoihin, vaan haastateltavat voivat vastata niihin omin sanoin. Voi myös olla, että kysymysten sanamuotoakaan ei ole ennalta määrätty, vaan haastattelija voi soveltaen vaihdella sanamuotoa haastattelutilanteeseen sopivaksi.

Yhdestä tällaisesta puolistrukturoidusta, kohdennetusta haastattelulajista Hirsjärvi ja Hurme (2008) käyttävät nimitystä Teemahaastattelu, joka sijoittuu lähemmäksi strukturoimatonta kuin strukturoitua haastattelua.

Teemahaastattelulle ovat ominaisia seuraavat piirteet:

- haastateltavat ovat kokeneet tietyn [yhteisen] tilanteen
- haastattelija on alustavasti selvittänyt tutkittavan ilmiön tärkeitä osia, rakenteita, prosesseja ja kokonaisuutta
- edellisestä johtamansa sisällön- ja tilanneanalyysin avulla haastattelija on päätenyt tiettyihin oletuksiin tilanteen määräävien piirteiden seurauksista siinä mukana olleille
- edellisen perusteella haastattelija kehittää haastattelurunon
- haastattelu suunnataan tutkittavien henkilöiden subjektiivisiin kokemuksiin tilanteista, jotka tutkija on ennalta analysoinut

Teemahaastattelun lähtökohtana on oletus, että kaikkia yksilön kokemuksia, ajatuksia, uskomuksia ja tunteita voidaan sen avulla tutkia. Menetelmässä korostuu haastateltavan oma elämysmaailma ja heidän omat määritelmänsä koetusta tilanteesta. Nimensä mukaisesti teemahaastattelu etenee ennalta määrättyjen teemojen, eikä niinkään yksityiskohtaisten kysymysten varassa. Se myös ottaa huomioon sen, että ihmisten tulkinnat asioista ja heidän asioille antamansa merkitykset ovat keskeisiä ja sen, että nuo merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. (Hirsjärvi & Hurme 2008: 47-48)

Tässä työssäni Teemahaastattelun käyttö oli erittäin käyttökelpoinen tiedonkeruumenetelmä ryhmiin osallistuneiden lasten ja nuorten kohdalla. Heillä oli kaikilla keskenään sama ja yhteinen kokemus uudesta vertaisryhmätoiminnasta ja teemahaastattelun avulla pystyin saamaan heiltä paremmin ja laajempia vastauksia tutkimusongelmiini, kuin käyttämällä kyselylomaketta. Teemojen kautta etenevä haastattelutilanne sopi tähän tilanteeseen myös paremmin kuin ennalta määriteltyjen kysymysten kautta etenevä haastattelu. Jokaisen vastaajan omat henkilökohtaiset kokemukset, ajatukset ja mielipiteet oli mahdollista saada esille ja ne olivat kaikki työni kannalta keskenään yhtä arvokkaita. Yhdessä ne muodostivat ryhmän yhteisen vastausaineiston, josta pystyin tekemään ensin analyysin ja sitten synteesin ja johdopäätökset.

6 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyö toteutettiin vuoden 2015 aikana yhteistyössä Nurmijärven kunnan Vetskari- ja Taikuri- vertaisryhmäohjaajien kanssa. Itse toimin yhtenä Vetskari-ryhmän ohjaajana. Ryhmä kokoontuivat kesäkuussa 2015 - Taikuri-ryhmät neljä ja Vetskari-ryhmä kuusi kertaa. Osallistujia Taikuri-ryhmissä oli yhteensä kahdeksan ja Vetskari-ryhmässä kolme.

6.1 Toteutusmenetelmä

Opinnäytetyö toteutettiin Nurmijärven kunnassa, kahdessa Taikuri- ja yhdessä Vetskari-ryhmässä. Kummastakin Taikuri-ryhmästä valitsin osallistujalistoilta arpomalla kaksi lasta (yhden tytön ja yhden pojan kummastakin ryhmästä) ja Vetskari-ryhmästä kaikki nuoret henkilökohtaiseen haastatteluun.

Taikuri-ryhmäläisten vanhemmilta kysyttiin suostumus haastattelun tekemiseen ja nuorten osalta suostumus kysyttiin heiltä itseltään.

Lisäksi kaikkien ryhmäläisten vanhemmille sekä ryhmien ohjaajille toteutettiin ryhmien päätymisen jälkeen lomakehaastattelut. Taikuri-ryhmäläisten vanhemmille haastattelulomakkeita

toimitettiin 16 ja Vetskari-ryhmäläisten vanhemmille kolme. Ryhmäohjaajille haastattelulomakkeita toimitettiin viisi. Teemahaastattelun kysymysrungot ja kyselylomakkeet ovat liitteinä (liitteet 1-5).

6.2 Aineistokeruumenetelmä

Aineistokeruumenetelmänä oli yhdistelmä strukturoidusta eli lomakehaastattelusta ja henkilökohtaisesta haastattelusta, joka toteutettiin teemahaastatteluna. Molemmat haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina. Yhteensä haastateltavia lapsia ja nuoria oli seitsemän (Taikuri-ryhmiä oli kaksi ja Vetskari-ryhmiä yksi). Haastattelut nauhoitettiin ja ne litteroitiin, jonka jälkeen ne koottiin tutkimusongelmassa kuvattujen teemojen alle kokonaisuuksiksi.

Ryhmien ohjaajat täyttivät kyselylomakkeen viimeisen ryhmäkerran jälkeen ja vanhemmat täyttivät lomakkeen joko viimeisen ryhmäkerran jälkeen tai he saivat lomakkeen postitse kotiinsa ja palauttivat sen palautekuoressa myöhemmin.

6.2.1 Strukturoitu lomakehaastattelu

Tutkimuskysymykset laadittiin siten, että ne mahdollisimman hyvin tukevat vastausten saamista sekä varsinaiseen tutkimusongelmaan, että tarkentaviin alaongelmiin.

Seuraavassa taulukossa on kuvattu kunkin kysymyksen liittyminen tutkimusongelmaan tai alaongelmaan:

Taikuri-ryhmä	Kysymysnumerot:		
	Lapsi	Vanhempi	Ohjaaja
1. Mnkäläisiä kokemuksia lasten ja nuorten vertaisryhmätoiminnasta saadaan	2,3,4,5,6,7,8,9	3,4,5,6	1,2,3,4,5,6
1.1. Vertaisryhmätoimintaan osallistumisen motiivit	1	1	
1.2. Koetaanko vertaisryhmätoiminta toimivaksi tukimuodoksi	3,6,7,9	4,6	1
1.3. Saadaanko vertaisryhmätoiminnasta hyötyä	5	2,3	4,5
1.4. Osallistujien näkemykset vertaisryhmätoiminnan kehittämiseksi	7,8	5	6
Vetskari-ryhmä	Nuori	Vanhempi	Ohjaaja
1. Mnkäläisiä kokemuksia lasten ja nuorten vertaisryhmätoiminnasta saadaan	2,3,4,5,6,7,8,9	3,4,5,6	1,2,3,4,5,6
1.1. Vertaisryhmätoimintaan osallistumisen motiivit	1	1	
1.2. Koetaanko vertaisryhmätoiminta toimivaksi tukimuodoksi	3,6,7,9	4,6	1
1.3. Saadaanko vertaisryhmätoiminnasta hyötyä	5	2,3	4,5
1.4. Osallistujien näkemykset vertaisryhmätoiminnan kehittämiseksi	7,8	5	6
Keskeisistä käsitteistä Vertaistuki tulee käsitellä kaikissa tutkimusongelman teemoissa, Osallisuus ja Dialogisuus ovat koko toiminnan peruskulmakiviä ja ovat molemmat vahvasti läsnä myös tässä kyselyssä.			

Taulukko 1: Kysymysten liittyminen tutkimusongelmaan tai alaongelmaan

6.2.2 Teemahaastattelu

Haastateltavia lapsia ja nuoria oli kaikkiaan seitsemän, joista neljä Taikuri-ryhmäläistä ja kolme Vetskari-ryhmäläistä. Kaikki haastattelut tapahtuivat samassa tilassa, eli Nurmijärven Perhetyön tapaamistilassa, joka on rauhallinen, viihtyisä ja kodinomainen tila. Käytössämme oli mukavat nojatuolit ja istuimme lähekkäin ja vastakkain siten, että näimme toistemme kasvot.

Tila oli aina haastattelua varten erikseen meille varattu ja olin näin varmistanut, ettei haastattelutilanne keskeydy. Lisäksi laitoin haastattelujen ajaksi oven ulkopuolelle radion päälle, jotta mahdolliset muut asiakkaat tai työntekijät eivät kuule keskusteluamme kulkiessaan vieriseen tapaamistilaan.

Hain itse kuusi haastateltavaa haastattelutilaisuuteen heidän kotoaan ja vein heidät takaisin, tästä olin sopinut heidän vanhempiensa kanssa erikseen. Yhden lapsen toi äiti haastatteluun ja haki hänet sen päätyttyä kotiin.

Käytin haastattelujen tallentamiseen digitaalista tallennusnauhuria ja lisäksi varmistuksena myös matkapuhelimeni äänitallennusta siltä varalta, että varsinainen tallennus olisi epäonnistunut tai keskeytynyt. Kaikki tallennukset onnistuivat ja litteroinnin jälkeen tuhosin ne sekä tallennusnauhurista, että matkapuhelimestani.

Haastattelutilanteissa noudatin samaa ja ennalta valmistelemaani kysymysrunkoa, mutta käytin sitä joustavasti tilanteeseen mukautuen. Keskustelun teemat pysyivät kaikissa haastatteluissa samoina, samoin niiden käsittelyjärjestys. Toki joihinkin asioihin saatettiin palata myöhemmin uudelleen.

Teemahaastattelujen kysymysrungot ovat liitteinä 1 ja 3.

6.3 Toteutusaikataulu

Opinnäytetyön toteutus eteni hyvin pitkälle tekemäni alustavan aikataulun puitteissa. Tarkoitus oli keväällä tehdä suunnitteluosuus mahdollisimman valmiiksi ja kesän aikana saada toteutettua varsinainen empiirinen osuus sekä analyysi- ja raportointivaiheet ja tämä aikataulu toteutui hyvin.

- 10.3.2015 tapaaminen Nurmijärven kunnan verkostokoordinaattori Olli Laihon kanssa
- 23.3.2015 Nurmijärven kunnan vertaisohjaajien tapaaminen

- 25.3.2015 Vetskari- ja Taikuri-ohjaajien tapaamiset, joissa sovittiin ryhmien käynnistämiseen ja tähän tutkimukseen liittyviä käytännön asioita
- 24.4.2015 aikana opinnäytetyön suunnitelman esittely
- kesäkuun aikana 2015 Taikuri- ja Vetskari-ryhmät kokoontuivat
- 17.6., 22.6. (2 kpl), 23.6. (2 kpl), 25.6. ja 29.6.2015 teemahaastattelut
- heinä-elokuussa 2015 tulokset ja analyysi haastattelujen ja palautekyselyiden pohjalta
- opinnäytetyön viimeistely elo-lokakuussa 2015
- opinnäytetyön esittely marraskuussa 2015

7 Eettiset kysymykset ja tutkimusluvut

Tässä opinnäytetyössä noudatettiin Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) tutkimuseettistä ohjeistusta. Siitä poimintoina esimerkiksi rehellisyys, yleinen huolellisuus ja tarkkuus tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimusten ja niiden tulosten arvioinnissa. Työssä myös otettiin muiden tutkijoiden työ ja saavutukset asianmukaisella ja ohjeistuksessa määritellyllä tavalla. (Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012)

Hirsjärvi ja Hurme (2008) kuvaavat eettisten kysymysten käsittelyä tutkimuksen eri vaiheissa. Olen opinnäytetyöni kaikissa vaiheissa pyrkinyt huomioimaan mahdollisimman hyvin, että eettiset näkökohdat tulevat huomioituiksi - tässä työssä ne pääosin liittyvät haastateltavien yksityisyyden turvaamiseen. Taulukossa 2 on kuvattu eettisten näkökohtien huomioiminen prosessin eri vaiheissa.

Tutkimuksen vaihe	Eettisten kysymysten huomiointi
Tarkoitus	Tutkimuksen avulla pyritään selvittämään vertaisryhmätoiminnasta saatavia hyötyjä lapsille ja nuorille, joiden vanhemmat ovat eronneet, eli tavoitteena on parantaa heidän inhimillistä tilannettaan.
Suunnitelma	Haastateltavien lasten vanhemmilta pyydettiin etukäteen lupa haastatteluun ja kerrottiin, mihin käyttöön haastatteluaineistoa käytetään ja että yksittäisen lapsen tunnistetietoja ei missään vaiheessa tallenneta mihinkään eikä jaeta eteenpäin. Nuorten osalta vastaava lupa kysyttiin nuorilta itseltään.
Haastattelutilanne	Haastattelutilanteessa haastateltaville vielä korostettiin haastattelun luonnetta ja luottamuksellisuutta. Haastattelutilanne pyrittiin pitämään mahdollisimman rentona ja miellyttävänä, jotta aiheesta puhuminen ei aiheuttaisi haastateltavalle stressiä tai epämiellyttävää olotilaa.
Purkaminen	Teemahaastattelujen vastausaineiston purku tehtiin sanatarkasti haastattelujen pohjalta. Tallennuksessa käytettiin neutraalia koodausta, jossa ei ilmene vastaajan henkilötietoja.
Analyysi	Analyysivaiheessa käytettiin ymmärtämiseen perustuvaa tulkintaa, jossa alkuperäisistä vastauksista tehtiin tiivistelmiä huolehtien tarkasti siitä, että vastauksen alkuperäinen tarkoitus säilyy ennallaan.
Todentaminen	Kaikki tutkimuksessa käytetty aineisto (kyselylomake- ja teemahaastattelujen vastaukset) on saatu vastaajilta itseltään, eli se vastaa tutkittavan kohderyhmän omia ja alkuperäisiä ajatuksia ja mielipiteitä.

Raportointi	Tulosten raportoinnissa huolehditaan edelleen yksittäisten vastaajien säilymisestä anonyymeinä. Tuloksista tehdyt johtopäätökset edustavat koko vastaajaryhmän vastauksista tehtyä yhteistä synteesiä.
-------------	--

Taulukko 2: Eettisten näkökohtien huomioiminen opinnäytetyöprosessin eri vaiheissa

Yksittäinen vastaaja ei tullut tunnistetuksi eikä hänen henkilötietojaan tallennettu opinnäytetyön missään vaiheessa. Ryhmäläiset luonnollisesti tutustuivat toisiinsa ryhmän aikana, mutta heistä ei jaettu toisilleen mitään henkilö- tai muita tunnistetietoja.

Työssä noudatettiin objektiivista tutkimusotetta - teemahaastattelujen litterointi tehtiin sanatarkasti ja juuri siten, kun haastattelija ja haastateltava keskustelussa puhuivat. Myöhemmin tehdyssä luokittelussa vastauksia koottiin alaluokkiin, jolloin niitä muokattiin luettavampaan muotoon, esimerkiksi poistamalla puhekielelle ominaisia tukisanoja, kuten ”tota”, ”öö”. Tässä työvaiheessa oltiin erityisen tarkkoja siitä, ettei asiayhteys muutu ja vastaajan alkupe räinen tarkoitus tai mielipide säilyy muuttumattomana.

Myös oma osallistumiseni ohjaajana yhden ryhmän toimintaan asetti eettisen haasteen kyseisen ryhmän kohdalla - kuinka objektiivisesti pystyn käsittelemään ryhmään kohdistuvan palautteen ja kuinka neutraalisti pystyn johtamaan haastattelutilannetta, kun olen ollut itse mukana ryhmän toiminnassa ja osallisina niihin tekemisiin, joihin haen nuorilta kokemuksia ja vastauksia. Tätä käsittelem tarkemmin kappaleessa 13 (Pohdinta).

Opinnäytetyötä varten tarvitsemani luvan Nurmijärven kunnan perhe- ja sosiaalipalveluiden päälliköltä tutkimuksen suorittamiseen sain 1.6.2015 (liite 6).

8 Aineiston analysointi ja tulkinta

8.1 Analyysitavat

Tutkimusaineiston keräämisen jälkeen se on analysoitava eri eriteltävä ja luokiteltava. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tunnistetaan lukuisia eri tutkimustyyppisiä, kuten esimerkiksi diskurssianalyysi, ankkuroitu teoria (grounded theory), etnografia, elämänkerta- ja tarinatutkimus, tapaustutkimus, klassinen sisällönanalyysi ja fenomenografia. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 152-153). Tässä tutkimuksessa on piirteitä fenomenografiasta, josta tarkemmin seuraavassa kappaleessa.

Fenomenografiassa selvitetään eri ihmisten kokemuksia maailmasta ilmiöineen, tässä tutkimustapauksessa siis osallistuvien lasten ja nuorten kokemuksia Taikuri- ja Vetskari-vertaisryhmätoiminnasta. Oleellista ovat haastattelijan tekemät tulkinnat haastateltavan ko-

kemuksista ja tyypillistä on, että haastattelutilanteissa strukturointiaste voi vaihdella. Analyysi alkaa itse asiassa jo tiedonkeruuvaiheessa: tutkijalla on jo tutkimuksen alkaessa kuva tutkimuksen tarkoituksesta ja analyysin edetessä tämä kuva tarkentuu. Analyysivaiheessa on päätehtävänä päästä selville tutkittavan kohteen sisäisestä rakenteesta ja sisäisistä merkityksistä. (Hirsjärvi & Hurme 2008: 168-169)

Tässä opinnäytetyössä tutkimusaineistosta poimittiin ensin kysymyksittäin (kyselylomakkeet) ja tutkimusongelmittain (teemahaastattelut) vastaukset, jonka jälkeen edettiin tarkastelemaan kutakin kokonaisuutta ja siihen saatua vastausaineistoa erikseen peilaten niitä opinnäytetyön tutkimusongelman alaongelmiin. Esimerkiksi teemahaastatteluaineistosta kerättiin kaikki kommentit, jotka liittyivät alaongelmaan 1.3. ”Saadaanko vertaisryhmätoiminnasta hyötyä” ja sitten kommentit ryhmiteltiin alaluokkiin, joihin koottiin samaan hyötyyn liittyvät kommentit.

8.2 Aineiston purkaminen ja litterointi

Kun kaikki teemahaastattelut oli tehty ja kyselylomakkeet oli saatu vastaajilta takaisin, käsitelin vastausaineiston siten, että sitä voidaan tarkastella sekä vastaajaryhmittäin, että eri kysymysten ja tutkimusongelmien näkökulmasta. Kyselylomakkeiden vastaukset purin excel-taulukkoon, jossa koodasin kunkin vastauslomakkeen sen tunnistamiseksi, onko vastaajan lapsi tai ryhmäohjaaja ollut mukana Taikuri- vai Vetskari-ryhmässä. Vastaukset luokittelin kysymyslomakkeella olevien kysymysten perustella.

Teemahaastatteluaineiston purin tallennusnauhurilta litteroimalla kaikki haastattelut sanatarkasti word-dokumenttiin. Tunnistetiedoksi koodausvaiheessa tallensin vastaajan iän ja sen, onko hän osallistunut Taikuri- vai Vetskari-ryhmään. Kaikkiaan haastatteluaineistoa seitsemästä haastattelusta kertyi yli kaksi ja puoli tuntia (156 minuuttia 54 sekuntia) ja litteroitua tekstiä yhteensä 43 sivua. Litteroidun aineiston koostin tämän jälkeen excel-tiedostoiksi, joissa jokaisen vastaajan vastaukset tiivistin tutkimuksen alaongelmittain omiksi taulukoikseen.

8.3 Aineiston luokittelu

Analyysin oleellinen osa on vastausaineiston luokittelu. Luokittelussa on kyse päättelystä ja niiden muodostamisen kriteerit ovat yhteydessä tutkimustehtävään, tutkimusaineiston sisältöön ja laatuun sekä tutkijan omaan teoreettiseen osaamiseen ja kykyyn käyttää tätä tietoa. Luokittelun apuna voidaan käyttää monia eri seikkoja. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 147-148). Tässä työssäni luokittelun apuna käytin varsinaista tutkimusongelmaani sekä siihen liittyviä ala-ongelmia, jotka sellaisenaan toimivat luokkina.

Kyselylomakkeiden vastausaineiston luokittelin kysymysten mukaisesti. Koska kukin kysymys oli jo lomakkeiden suunnitteluvaiheessa kytketty yhteen tai useampaan tutkimusongelmaan, oli vastausten sijoittelu analyysivaiheessa suhteellisen helppoa.

Teemahaastatteluiden luokittelussa auttoi valmis kysymysrunko, joka ohjasi keskusteluja ja sai aineiston noudattamaan pitkälti samaa rakennetta. Kysymysrunko oli laadittu vastaamaan tutkimusongelmiin ja luokitteluvaiheessa olikin lähtökohtana luokitella vastausaineisto suoraan tutkimusongelmittain. Tässä vaiheessa kävi ilmi, että toiseen tutkimusongelmaan (1.2 Koetaanko vertaisryhmätoiminta toimivaksi tukimuodoksi) tuli niin paljon vastausaineistoa, että se oli perusteltua jakaa vielä alaluokkiin.

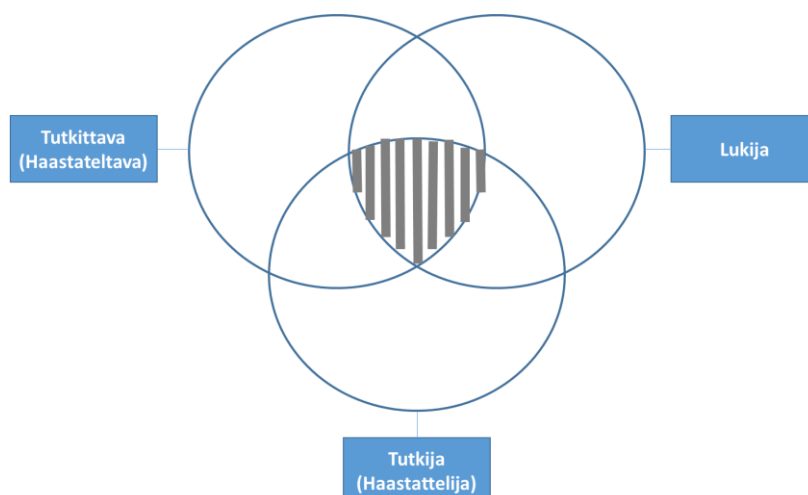
Näin syntyi lopullinen luokittelu, jossa teemoina ovat siis tutkimusongelmat 1.1 - 1.4 ja tutkimusongelma 1.2 on jaettu vielä viiteen alaluokkaan:

- 1.1 Vertaisryhmätoimintaan osallistumisen motiivit
- 1.2 Koetaanko vertaisryhmätoiminta toimivaksi tukimuodoksi
  - 1.2.1 Ryhmän ilmapiiri
  - 1.2.2 Ryhmän vuorovaikutus
  - 1.2.3 Ryhmäohjaajien toiminta
  - 1.2.4 Ryhmässä käytetyt menetelmät ja toiminnot
  - 1.2.5 Suosittelemattomuus ja syyt siihen
- 1.3 Saadaanko vertaisryhmätoiminnasta hyötyä
- 1.4 Näkemykset vertaisryhmätoiminnan kehittämiseksi

8.4 Aineiston tulkinta

Haastatteluaineistoon perustuvissa tutkimuksissa ja etenkin kvalitatiivisissa analyyseissä on pyrkimyksenä päästä onnistuneisiin tulkintoihin. Samaa haastattelusta purettua tekstiä on mahdollista tulkita eri tavoin ja eri näkökulmista. Avaintekijät onnistuneen tulkinnan tekemisessä ovat siinä, että haastateltavan lisäksi myös ulkopuolinen lukija, joka omaksuu tutkijan kanssa saman näkökulman, voi löytää tekstistä samat asiat jotka tutkijakin löysi riippumatta siitä, onko hän näkökulmasta tutkijan kanssa samaa vai eri mieltä.

Tätä voi havainnollistaa kuviolla (kuva 3): mitä suurempi on ympyröiden keskellä oleva yhteinen osuus, sitä yksimielisempiä eri osallistuvat tahot ovat tulkinnoista. (Hirsjärvi & Hurme, 151).

Kuva 3: Onnistunut aineiston tulkinta
(Hirsjärvi & Hurme 2008, 151 ja Hirsjärvi ym 2007: 224)

9 Tutkimuksen tulokset

9.1 Haastateltavien taustatiedot

Taikuri-ryhmiä oli kaksi, joihin molempiin osallistui neljä lasta, eli yhteensä ryhmiin osallistui kahdeksan lasta. Iältään he olivat 7-12 vuotiaita ja neljä heistä oli tyttöjä ja neljä poikia. Haastateltaviksi valitsin osallistujalistoilta sattumanvaraisesti yhden tytön ja yhden pojan kummastakin ryhmästä, eli tutkimukseen osallistui yhteensä neljä lasta: kaksi tyttöä ja kaksi poikaa, jotka olivat iältään 7-12 vuotta.

Vetskari-ryhmiä oli yksi ja siihen osallistui kolme 14-18 vuotiasta nuorta. Päätin kysyä heiltä kaikilta halukkuutta osallistua tutkimukseen ja kaikki olivat siihen halukkaita. Näin tutkimukseen osallistui kolme iältään 14-18 vuotiasta nuorta, joista yksi oli tyttö ja kaksi oli poikia.

Ryhmäläisten vanhempien osalta ei tutkimuksessa selvitetty vastaajien taustatietoja - ainoa heitä taustoittava muuttuja oli se, kumpaan ryhmään oma lapsi kuului ja minkä ikäinen tämä on.

Ryhmänohjaajia oli yhteensä kuusi, joista Taikuri-ryhmissä neljä ja Vetskari-ryhmässä kaksi. Itse toimin toisena Vetskari-ryhmän ohjaajana, enkä osallistunut kyselyyn, joten tutkimuksen kannalta vastaajia oli kaikkiaan viisi. Kaksi vastaajista toimii Nurmijärven kunnassa koulukuraattorina, kaksi perheohjaajana ja yksi perhetyöntekijänä.

Kunkin ryhmän päättyessä ohjaajat saivat palautekyselylomakkeen (liite 5), jonka he saivat täyttää omalla ajallaan.

9.2 Teemahaastattelujen toteutus

Vertaisryhmät kokoontuivat kesäkuun aikana - molemmat Taikuri-ryhmät kokoontuivat neljä kertaa ja Vetskari-ryhmä kuusi kertaa. Yhden ryhmäkerran pituus oli Taikuri-ryhmässä kolme ja Vetskari-ryhmässä kaksi tuntia, eli kaikkiaan ryhmätoimintaa oli molemmissa 12 tuntia.

Taikuri-ryhmiin osallistuneista kahdeksasta 7-12 vuotiaasta lapsesta haastateltaviksi sattumanvaraisesti valitut kaksi tyttöä ja kaksi poikaa haastattelin viimeisen ryhmäkerran jälkeen erillisessä haastattelutapaamisessa, jotka kaikki järjestettiin Nurmijärven perhetyön toimitiloissa. Haastattelupäivät olivat 22.6., 23.6., 25.6. ja 29.6.2015.

Vetskari-ryhmän kolme iältään 14-18 vuotiasta nuorta, joista yksi oli tyttö ja kaksi poikia, haastattelin vastaavasti viimeisen ryhmäkerran jälkeen erillisessä haastattelutapaamisessa, jotka järjestettiin Nurmijärven perhetyön toimitiloissa. Haastattelupäivät olivat 17.6., 22.6. ja 23.6.2015.

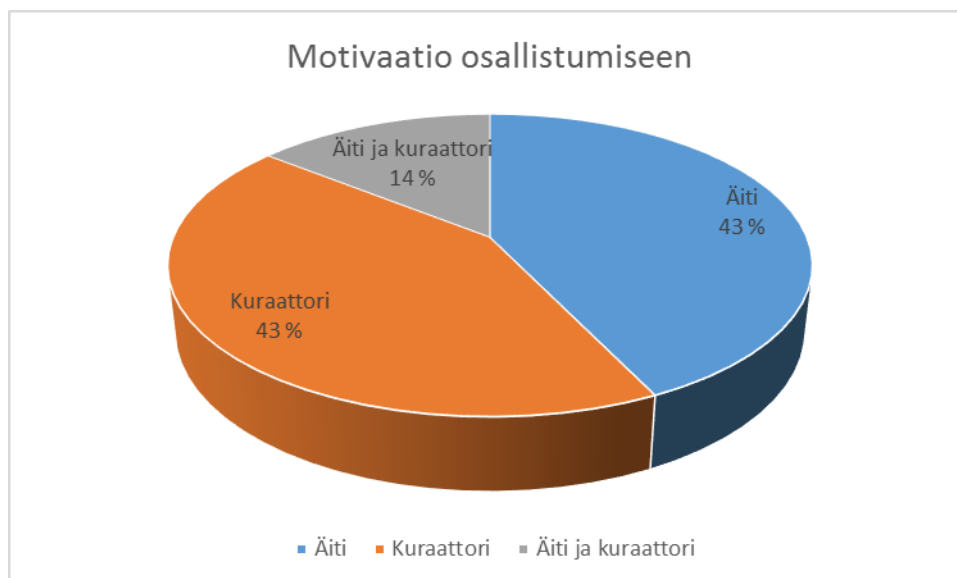
Kaikki lapset ja nuoret, joita pyysin opinnäytetyötäni varten haastatteluun, suostuivat mielellään haastateltaviksi.

9.3 Vertaisryhmiin osallistujien haastattelutulokset

Seitsemän teemahaastatteluun osallistuvien lapsen ja nuoren haastattelutulokset esitetään yhtenä kokonaisuutena tutkimusongelmien mukaisissa alaluokissa. Esimerkkeinä toimivat kurssivoidut kommentit ovat suoria lainauksia haastatteluaineiston litteroidusta tekstistä.

Vertaisryhmätoimintaan osallistumisen motiivit

Kaikki vastaajat kertoivat tulleen mukaan ryhmään joko oman äitinsä tai koulukuraattorin ehdotuksesta. Vastaukset jakoutuivat tasan (kolme ja kolme) - yksi vastaajista kertoi, että ehdotus oli ollut äidin ja koulukuraattorin yhteinen. Vastausten jakautumisessa ei ollut eroa, oliko vastaaja osallistunut Taikuri- vai Vetskari-ryhmään.

Kuva 4: Vertaisryhmätoimintaan osallistumisen motiivit

Kolmella vastaajalla oli ennakkoon ajatuksia ryhmätoiminnasta. Yksi Vetskari-ryhmään osallistunut oli aluksi ollut vähän epävarma osallistumisestaan, koska hänellä ei ollut vastaavasta ryhmästä aiempaa kokemusta. Yksi Taikuri-ryhmään osallistunut ei myöskään ollut ihan varma, millainen ryhmä tulisi olemaan ja toinen kertoi ryhmän kuulostaneen kivalta, tosin hänellä oli syntynyt ryhmän nimen perusteella väärä ennakkokäsitys:

”No se kuullosti kivalta, koska mä luulin et siel taiotaan. Mut se tuntu just kivalta sen takii.”

Koetaanko vertaisryhmätoiminta toimivaksi tukimuodoksi

Tämä tutkimusongelma jaettiin selkeyden vuoksi analyysivaiheessa viiteen alakohtaan, koska vastausaineistoa kertyi niin paljon.

Ryhmän ilmapiiri

Kuvaillessaan ryhmän ilmapiiriä kuusi vastaajaa seitsemästä (86%) käytti siitä termiä luotettava. Neljä vastaajaa kuvasi sitä turvalliseksi.

”No oli siel sellainen turvallinen olo ku tota niinku se Ei kenenkään maa oli sellainen ettei oltu niinku isän, eikä äidin puolella eli oltiin niinku omalla maalla.”

”Kyl mä niinku mä tulinkii sinne ni mä oletinkii et siel ei puhuta toisten asioista”.

Erikseen neljä vastaajaa mainitsi yhdeksi luotettavuuden ja/tai turvallisuuden tunteen kokemukseen sen, että ensimmäisellä ryhmäkerralla ryhmään tehtiin yhteiset säännöt.

”Joo sillee et niinku ei saanu puhuu toisten jutuista ja sit me kaikki päätettiin muutkin säännöt”.

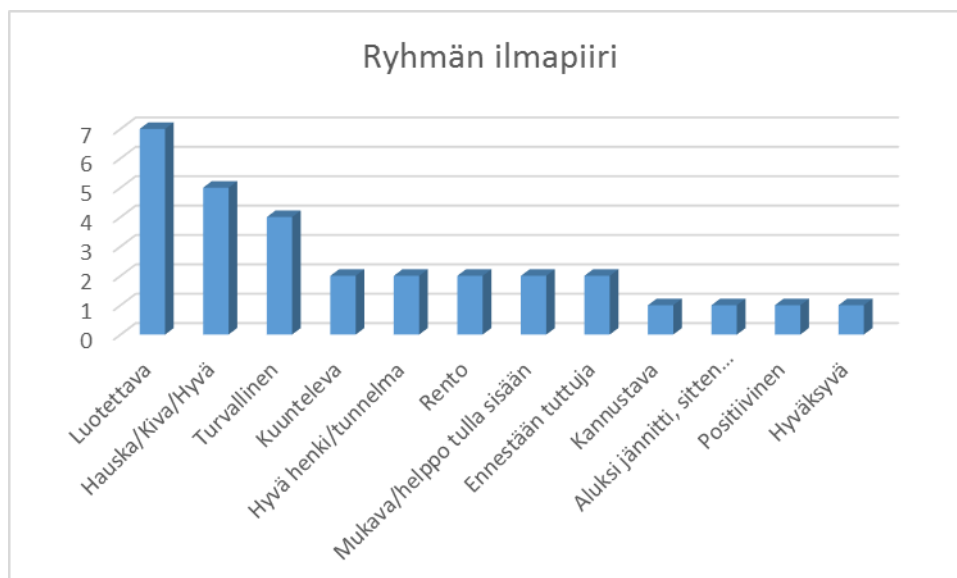
”Kyl tää oli mun mielestä ihan luotettava et ku alussa siin ku tultiin ni sovitettiin niit sääntöjä et kaikki ne asiat mitä täällä puhutaan ni ne jää tänne”

Useampia mainintoja saivat myös hauska/hyvä/kiva (5), kuunteleva (2), mukava tulla/helppo tulla sisään (2), rento (2), hyvä henki/hyvä tunnelma (2). Kaksi Taikuri-ryhmäläistä mainitsi, että hyvään ilmapiiriin vaikutti se, että ryhmässä oli heille ennestään tuttuja - toiselle siinä oli tuttuja lapsia, toiselle tuttuja aikuisia ohjaajina.

”Mun mielest vähän teki hyvää siinä et aluks ku tultii tänne ni kuulumisii vaihettii vähä, mun mielestä se vähän auotto siin hyvän ilmapiirin kehittämisesä.”

”Sillee et siel ei niinku syrjitty tai mitään, et kaikki niinku tykkäs olla toisten sa kanssa siellä.”

Yksittäisiä mainintoja saivat positiivinen, hyväksyvä ja kannustava. Lisäksi yksi vastaajista kertoi, että ensimmäisenä päivänä hieman jännitti tulla ryhmään, mutta sen jälkeen oli helpompaa.

Kuva 5: Ryhmän ilmapiiri

Ryhmän vuorovaikutus

Pyydettyäessä vastaajia kuvailemaan, minkälaista oli ryhmän vuorovaikutus, kuusi heistä käytti vastauksessaan positiivisia ilmaisuja. Yksi vastaaja totesi, että vuorovaikutusta oli vaikea kuvata, koska muiden lasten vanhempien ero oli ollut jotenkin erilainen ja siksi hän koki itsensä vähän ulkopuoliseksi.

Kolme vastaajaa kertoi saaneensa itselleen tukea muilta ryhmäläisiltä. Kolme vastaajaa kuvasi vuorovaikutuksen olleen helppoa ja kaksi totesi sen olleen keskustelevaa. Yksi vastaaja mainitsi, että ei haitannut, vaikka osallistujat olivat eri-ikäisiä, koska *"no eihän sille oikee voi mitään et minkä ikäsi siel on et samat huoletan niillä on."*

Vastauksissa korostui, että ryhmissä oli helppoa puhua omista asioistaan, ne olivat kuuntelevia ja niissä keskusteltiin.

"No ku siel puhuttiin jutuista ja niin."

"Aluksi kaikki oli vähän ujoja mut kyllä ne sitte tokal kerralla aika paljon puhu kaikki."

Ryhmäohjaajien toiminta

Ryhmäohjaajien toiminta keräsi ainoastaan positiivisia kommentteja. Eniten yksittäisiä mainintoja sai se, että ohjaajat olivat huomioineet osallistujat myös yksilöinä (viisi vastaajaa).

”Mun mielestä ne osas ihan hyvin ottaa mut huomioon sillai et ne kysyy, kyseli hyvin et tarviiko jotain, onko sulla jotain sanottavaa et kyl mä koin et se oli ihan tarpeeks huomioivaa et osas ottaa hyvin huomioon.”

”No sillee puhumalla, kommentoimalla niihin kokemuksiin.”

Kaksi vastaajaa kehui ohjaajien kykyä kuunnella ja yksittäisiltä vastaajilta tuli lisäksi palautetta hyvästä vastaanotosta ja aloituksesta, hyvästä ammattitaidosta, hyvästä välipalasta, hyvistä leikeistä, hyvästä tekemisestä, hyvästä suunnittelusta ja hyvästä ryhmän vetämisestä.

Yhden Taikuri-ryhmän positiiviseen palautteeseen vaikutti hänen itsensä mukaan myös se, että ohjaajat olivat hänelle ennestään tuttuja.

”No jos mä sanon sen ihan näin et kyl ne ihan tehtäviensä tasalla oli et oli ihan ammattitaitosii et osas kyllä tehtävänsä.”

”No ihan hyvin oli niinku suunniteltu kaikki noi tommoset niinku mitä niit on noita välineitä, kortteja ja tommosia etukäteen. Ja ihan hyvä et oli välipala ku se on kumminkii aika pitkä aika se kaks tuntii.”

”No emmätiä, perus.”

”Mm semmosta et ne jakso kuunnella meitä ja ne keksi kaikkee tekemistä sit sinne ja muuta tällasta. Ne keksi tosi paljon toimintaa sinne.”

Ryhmässä käytetyt menetelmät ja toiminnot

Toiseksi eniten kommentteja kertyi keskusteltaessa ryhmässä käytetyistä menetelmistä ja toiminnoista - kaikkiaan 39 erillistä kommenttia liittyi tähän aiheeseen. Erityisesti tämä korostui nuorempien vastaajien keskusteluissa - heiltä eli Taikuri-ryhmistä kirjattiinkin 27 kommenttia. Heidän vastauksissaan toistuivat leikit, askartelu, sormivärit, piirtäminen, jumppaleikit ja Milla-tarina. Taikuri-ryhmässä käytetyt menetelmät ja toiminnot koettiin pääpiirteissään positiivisina ja niitä kerrattiin haastatteluissa usein pitkilläkin kuvauksilla.

”Ja sitten siellä askarreltiin, se oli kivaa. Ja siel oli paljon erilaisii juttui mitä niinku tehtiin. Eli koko ajan niinku leikittiin jotain, et siel ei puhuttu koko ajan siit erosta vaan esim niinku leikin kautta puhuttiin tai samalla ku askarreltiin.”

”Ne oli jotain kertomuksia sit piirrettiin niist jutuista ja sit tehtiin palloja, siis ilmapalloja ja kirjoitettiin siihen mitä tunteita se herätti se ero.”

”Siel tehti välillä hauskaa ku ei ollu huolihuivii tossa kahvassa ni sit tehti kaikkee hauskaa, esimerkiks piirrettiin, maalattiin sormiväreillä.”

Kaksi vastaajaa kehui erikseen säkkituoleja ja yksi välipalan syömistä. Kaksi vastaajaa piti hyvänä, että erilaisen tekemisen väleissä juteltiin:

”Välipalan syöminen ja sen jälkeen keksin syöminen”.

”No ku siinä myös sillee välillä juteltiin ni se oli sillee tosi kiva juttu.”

Ryhmäkerran pituutta (kolme tuntia) pidettiin hyvänä.

”Ekaks mö olin sillee et onkse noin pitkä mut kyl se aika nopeesti meni ku siel oli kaikkee tekemistä koko ajan.”

”Joo, se oli ihan sopivan pituinen, mut ku niit päivii oli niin vähän.”

Tarinankerrontaa pidettiin yleisesti hyvänä, mutta yksi vastaaja oli nukahtanut kesken pitkän tarinan ja se jäi häntä harmittamaan.

”No ku luettiin yks pitkä satu jos oli noin kymmenen lukua meidän piti vaan siin säkkituoleilla olla ja sit ku oltiin luettu kuus lukuu mä olin jo niinku nukahtanu et mun mielestä se ei ollu hauskaa ku mä en halunnu nukahtaa.”

Vetskari-ryhmäläisten kanssa keskustellessa palaute oli lyhytsanaisempaa ja vastausaineisto on jaettavissa kolmeen osaan

- kaikki vastaajat pitivät hyvänä sitä, että ryhmässä puhuttiin ja keskusteltiin
- ei parantamisen varaa / ei korjattavaa (kaksi mainintaa)
- kortit eivät omalla kohdalla toimineet, mutta ymmärtävät kyllä, että joillain voivat toimia (kaksi mainintaa)

”No emmätiä ku sit se oli sille että, et puhuminenhan on niinku paras vaihtoehto ainakii mulle. Sit ku laitetaan jotain kortteja niinku, sit niinku et minkä voi selittää paremmin

niinku sanomalla.”

”Emmä oikeen mitään havainnu kyllä et ois mitään puutetta tai korjattavaa, emmä aina-kaan mitään sellasta havainnu.”

”No emmä tiedä, keskustelu oli ihan toimiva juttu.”

Lisäksi yksi vastaajaa totesi, että ryhmäkertojen määrä oli riittävä ja toisaalta, että oli hyvä, että niitä oli kahdesti viikossa, jolloin pääsi ryhmään paremmin sisään.

Suositteluhalukkuus ja syyt siihen

Kaikki vastaajat (100%) ilmoittivat olevansa valmiita suosittelemaan tällaista vertaisryhmä-toimintaa muille. Kaksi vastaajaa mainitsi erikseen, että sopii hyvin erityisesti sellaisille lapsille tai nuorille, jotka eivät vielä ole vanhempiansa erosta päässeet yli. Yksi vastaaja korosti, että sopisi parhaiten sellaisille, joiden vanhempien erosta kulunut vain vähän aikaa ja yksi totesi voivansa suositella oman ikäisilleen tai vähän vanhemmillekin.

”Kyllä mä näille suosittelen niille nuorille kenen vanhemmat on eronnu tai ja ei oo päässy yli et tuntee olevansa koko ajan huonolla mielellä tai ahdistun uni saa hyvän olon siitä et näkee et ei ole yksin.”

Perusteluina mainittiin, että ryhmässä voi puhua asioista, joista ei välttämättä voi keskustella vanhempiansa kanssa tai muillekaan (kaksi mainintaa). Lisäksi todettiin, että ryhmässä saa vertaistukea ja apua ammattilaisilta ja että jos muuten ei tee mieli puhua, auttaa tämä ryhmä ymmärtämään, että asioista kannattaa jutella. Yksi vastaaja mainitsi, että suosittelisi ryhmää ikäisilleen, koska se oli kiva ryhmä. Yksi suosittelisi naapurin tytölle, jonka vanhemmat ovat myös eronneet.

”No ku se on kiva ryhmä ja siel tehää kaikkee hauskaa.”

”Emmätiä siis no joo tietty teini-ikä ja murrosikä ni ei tekis oikeen mieli puhuu mut sit ku tajuu sen oikeesti et on parempi puhuu ni se on ihan mukava niinku esim toi ryhmä, et sinne tulee iha mielellään ku tajuu et mikä sen tarkoitus on.”

”No jossain niinku hankalissa jutuissa, josta ei niinku hirveesti pysty puhuu muille.”

Saadaanko vertaisryhmätoiminnasta hyötyä

Kaikkein eniten kommentteja syntyi kysymykseen tästä vertaisryhmätoiminnasta saatavasta hyödystä (42 kommenttia). Kommenttien luokittelussa kärjessä olivat

- Ryhmästä saatu tuki/vertaistuki/ohjaajien tuki (7 kommenttia)
- ymmärrys, etten ole yksin tässä tilanteessa (6)
- ymmärrys siitä, että vanhempien eroon on eri syitä (5)
- auttoi ymmärtämään eroon liittyviä asioita (4)
- ymmärrys siitä, että ero oli vanhempien oma päätös (3)
- vanhempien ero ei ollut minun syyäni (2)

”Mun mielestä oli just se et mä muistan sen et mä en oo ainut, jonka vanhemmat on eronnu, että on niitä muitakin.”

”Et ei se aina oo esim joku niinku parisuhderiita tai joku tämmönen, kyl se on joskus ehkä vähän liian niinku löysä juttu tai sillee niinku helposti erotaan tai niinku.”

”Mm koska se ryhmä oli hauska ja se vähän niinku lohdutti.”

Vastauksista oli myös luettavissa, että useampikin vastaaja näki kommenttiansa mukaan tulevaisuutensa konkreettisesti valoisampana:

”Sain mä et sain mä ainakin sen verran tukee siihen et ite pystyy jatkaa vähän vahvempana.”

”No se niinku autto siihen, että se ei enää niin suuri enää [se suru siitä vanhempien erosta].”

Osallistujien näkemykset vertaisryhmätoiminnan kehittämiseksi

Yksi vastaajista ei osannut nimetä mitään aluetta, jota hän kehittäisi tässä vertaisryhmätoiminnassa. Muiden kuuden vastaajan kommentteista kaksi aihetta sai maininnan kahdelta eri vastaajalta:

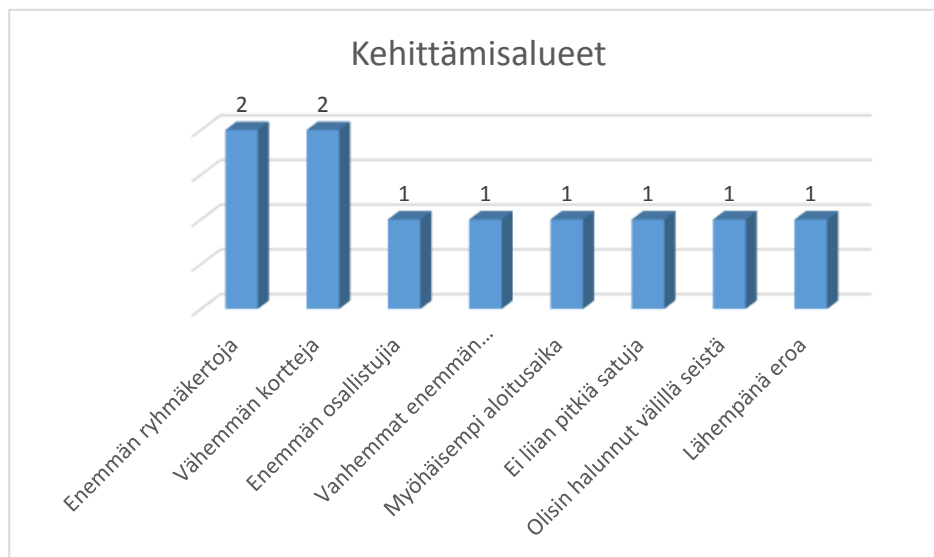
- ryhmäkertoja olisi saanut olla enemmän (molemmat Taikuri-ryhmästä)
- korttien käyttöä vähemmän (molemmat Vetskari-ryhmästä)

Yksittäisiä kehitysalueita olivat:

- enemmän osallistujia

- vanhemmatkin enemmän mukana
- myöhäisempi aloitus(kellon)aika
- ei liian pitkiä satuja, ettei nukahda kesken
- liikaa istumista, olisin halunnut välillä seistä
- olisi enemmän hyötyä, jos ryhmä olisi lähempänä vanhempien eroa

Kuva 6: Vertaisryhmätoimintaan osallistuneiden lasten ja nuorten ajatukset toiminnan kehittämisestä

9.4 Lomakehaastattelut

Taikuri-ryhmäläisten molemmille vanhemmille annettiin täytettäväksi palautekyselylomake (liite 2). Osa sai sen viimeisen ryhmäkerran jälkeen ja niille, jotka eivät olleet paikalla, toimitettiin lomake myöhemmin ryhmänohjaajien toimesta, joille myös nämä lomakkeet palautettiin. Kaikkiaan lomakkeita jaettiin 16 kappaletta, joista kahdeksan palautettiin täytettynä (vastausprosentti 50%).

Vetskari-ryhmäläisten osalta palautekyselylomake (liite 4) annettiin viimeisen ryhmäkerran jälkeen nuorten omasta toiveesta vain nuoren lähivanhemmalle. Lomakkeita jaettiin kolme kappaletta, jotka kaikki palautuivat täytettynä (vastausprosentti 100%).

Ryhmänohjaajia oli kaikkiaan kuusi, joista viisi sai viimeisen ryhmäkerran jälkeen täytettävään palautekyselylomakkeen (liite 5). Toimin itse yhtenä ryhmänohjaajana ja tutkimuksen tulosten luotettavuuden kannalta katsoin parhaaksi jättää itse vastaamatta kyselyyn. Kaikki viisi ryhmänohjaajaa palauttivat kyselyn minulle suljetussa kirjekuoressa työpöydälleni. Vastausprosentti ryhmänohjaajien osalta oli siis 100%.

Kaikkiaan palautekyselyn osalta lomake jaettiin 24 vastaajalle, joista 16 palautti lomakkeen ja vastausprosentti oli 67%.

LOMAKEHAASTATTELUT	N	vastaajat	vastaus-%
Taikuri-ryhmän vanhemmat	16	8	50 %
Vetskari-ryhmän lähivanhemmat	3	3	100 %
Ryhmänohjaajat	5	5	100 %
Yhteensä	24	16	67 %

Taulukko 3: Lomakehaastattelumäärien yhteenveto

Taikuri-ryhmän vanhempien haastattelutulokset

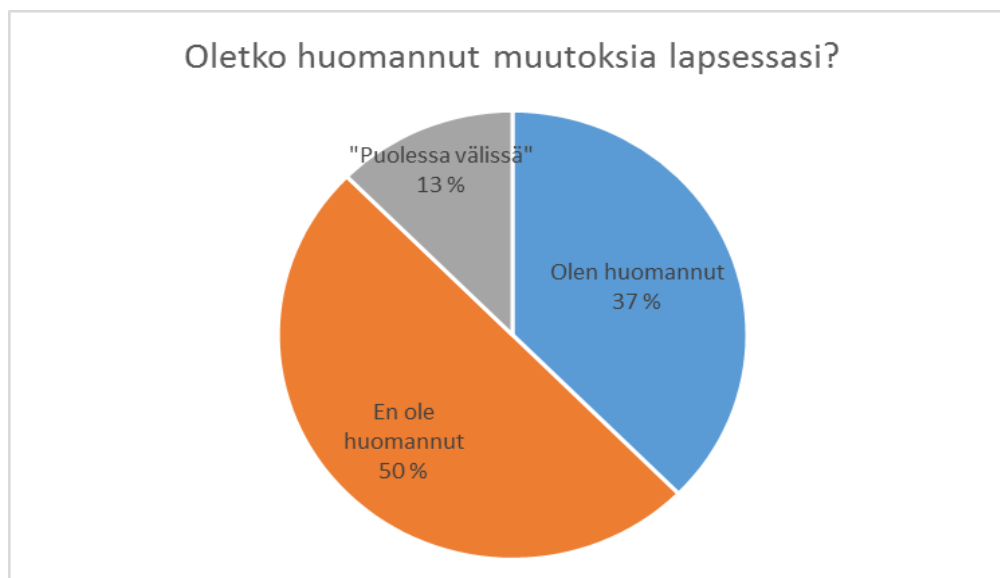
Motiiveina oman lapsen ilmoittamisessa Taikuri-ryhmään eniten mainintoja keräsi jotain kautta tullut tieto ryhmän toiminnasta (kuraattori, perhetyö, koulu, nimeämätön lähde). Seuraavaksi eniten mainittiin huoli lapsen puhumattomuudesta eroon liittyen. Lisäksi todettiin motiiveiksi ajatus siitä, että lapsi saisi vertaistukea oman ikäisistä sekä lapsen oma toive päästä ryhmään mukaan.

Odotuksista ryhmän toimintaan liittyen nousi kärkeen lapsen saama vertaistuki. Lisäksi odotuksia oli sen suhteen, että lapsi avautuisi ja puhuisi erosta, pohtisi ja pääsisi jakamaan huoliaan, sekä huomaisi, ettei ole asian kanssa yksin. 88% vastaajista kertoi odotustensa täyttyneen ja 12% (yksi vastaaja) ilmoitti, ettei vielä osaa sanoa.

Kysymykseen ”Oletko huomannut ryhmän toiminnan aikana muutoksia lapsessasi?” 37% vastasi huomanneensa muutoksia. Yksi mainitsi lapsensa olevan iloisempi ja tyytyväisempi, toinen taas kuvasi oman lapsensa olevan rentoutuneempi. Kolmas kertoi lapsensa selvästi helpottuneen, että myös muilla lapsilla ja vanhemmilla on samoja huolia kuin hänellä ja meilläkin.

50% vastaajista ei ollut huomannut muutoksia omassa lapsessaan. Vain yksi heistä täsmensi vastaustaan toteamalla, että ”ehkä muutokset tulevat hiukan myöhemmin”.

13% (yksi vastaaja) totesi vastauksensa olevan ”puolessa välissä” ja kertoi, että lapsi oli innostunut kovasti ryhmästä ja oli pohdiskellut ryhmän juttuja kotona.

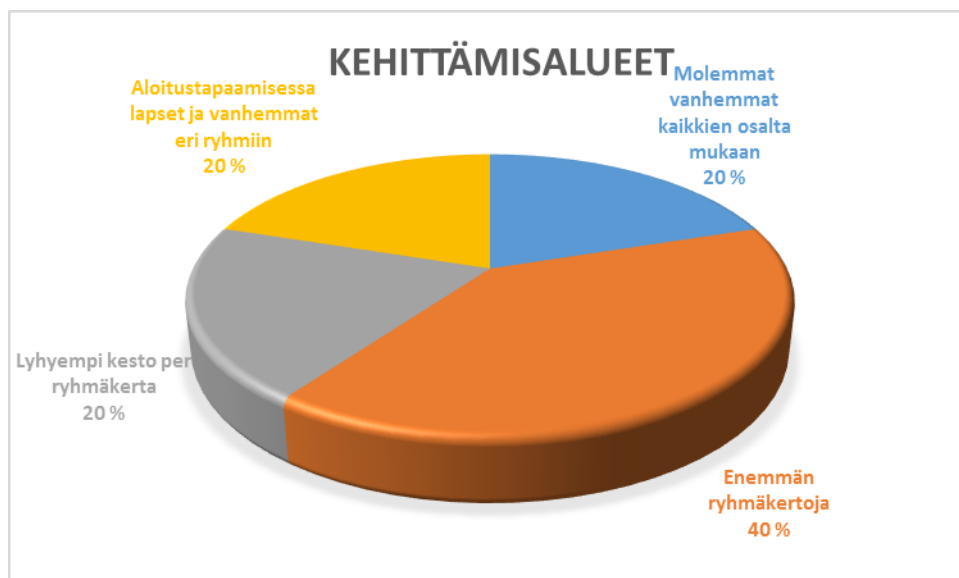

Kuva 7: "Oletko huomannut muutoksia lapsessasi?"

Vastaajien kaikki kokemukset Taikuri-ryhmän toiminnasta olivat positiivisia. Hyvänä pidettiin, että käsitellyt aiheet olivat ajankohtaisia ja tärkeitä ja että oli ollut toimenpiteitä kotiinkin. Menetelmistä oli kerrottu kotona ja toisaalta huolista oli saanut puhua muiden kuin omien vanhempien kanssa. Kaksi vastaajista kertoi lapsensa viihtyneen ryhmässä hyvin. Yksi lapsi oli vastaajan mukaan kokenut saaneensa tukea ja konkreettisia ilmaisun keinoja.

Kehitysideoina vastaajat mainitsivat seuraavat aiheet:

- "toivottavasti molemmat vanhemmat saataisiin kaikkien osalta mukaan"
- "ehkä voisi jatkua vähän pidempään, mutta 1,5-2h kerrallaan varmaan riittäisi"
- "aloitustapaamisessa lapset ja vanhemmat voisi jakaa eri ryhmiin, jotta vanhemmat voisivat halutessaan jakaa aikuisten asioita"
- "ehkä muutama lisäpäivä olisi voinut olla vielä toiminnassa"

Kuva 8: Taikuri-ryhmäläisten vanhempien palautteista saadut kehittämisaikueet

Kaikki vastaajat eli 100% olisivat valmiita suosittelemaan Taikuri-ryhmää omien vanhempiensa eron kokeneille lapsille.

Vetskari-ryhmän vanhempien haastattelutulokset

Motiiveina oman nuoren ilmoittamisessa Vetskari-ryhmään mainittiin

- vanhempien ero ja siitä lisääntyneet vaikeudet nuoren ja toisen vanhemman välisissä suhteissa sekä siitä aiheutuneet vaikeudet nuoren omassa elämässä
- huoli nuoren fiiliksestä uudessa tilanteessa
- keskustelut koulukuraattorin kanssa.

Odotuksina ryhmää kohtaan kaikki mainitsivat toiveen, että oma nuori saisi ryhmästä vertais-tukea. Täsmäntävinä kommentteina todettiin, että nuori saisi selvitettyä omia ajatuksia ja tunteitaan sekä saisi uskon siihen, että kaikki on hyvin ja huomaisi, ettei hän ole yksin. Kaksi kolmesta vastaajasta totesi odotusten täytyneen, kolmas ei vielä ollut ehtinyt keskustella aiheesta nuorensa kanssa.

Ryhmän vaikuttavuutta mittaavaan kysymykseen: ”Oletko huomannut ryhmän toiminnalla olevan jonkinlaista vaikutusta nuoreesi?” vastaukset jakautuivat kolmeen osaan: yksi vastaaja oli huomannut vaikutusta ja täsmänsi sitä kertomalla, että nuori ei ole enää niin ahdistunut. Osaa ajatella itseään, eikä toisen vanhemman ongelmat ole niin pinnalla koko ajan. Yksi vastaaja ei ollut huomannut vaikutusta, mutta kertoi kuitenkin nuoren itse sanoneen, että oli ollut kiva jutella muiden saman kokeneiden kanssa. Kolmas jätti kohdan vastaamatta, mutta tarkentavaan kysymykseen kertoi, että vaikea sanoa, koska niin moni muukin asia perheessä

vaikuttaa, esimerkiksi se, että sisaruksillakin on nyt kesäloma ja heillä on enemmän seuraa toisistaan.

Kysyttäessä ajatuksia ja kehitysideoita tästä vertaisryhmätoiminnasta vastattiin, että on ollut hyvillään, että tällainen ryhmä järjestettiin ja oma nuori uskalsi lähteä mukaan ja sai apua. Toisessa vastauksessa esitettiin toive, että ryhmästä löytyisi nuorelle joku hyvä kaveri lisää. Kysymykseen esitettiin myös vastakysymys: ”Mutta, miten tästä eteenpäin?”

Kaikki vastaajat olisivat valmiita suosittelemaan Vetskari-ryhmää muille vanhempiensa eron kohdanneille nuorille.

Ohjaajien haastattelutulokset

Kaikki vastaajat kokivat ryhmät toimiviksi. Koettiin, että ryhmissä lapset ja nuoret osallistettiin ja heidät huomioitiin tasapuolisesti. Yksi vastaaja korosti, ettei usko samanlaista apua saatavan yksilötyöskentelystä, koska toisten ryhmäläisten kertomukset olivat merkittäviä.

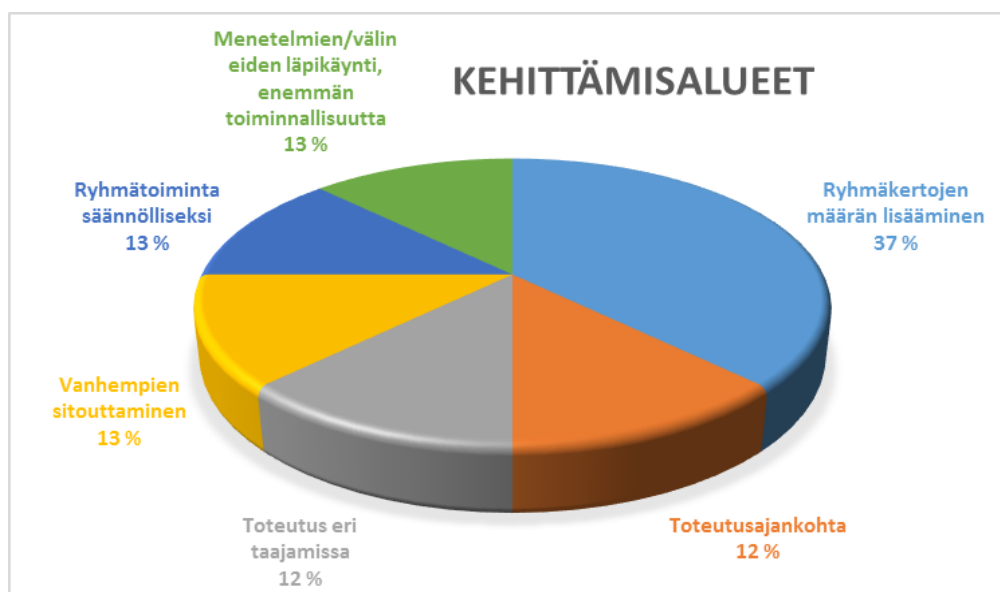
Kaikki vastaajat kokivat osallistuneiden lasten ja nuorten saaneen ryhmätoiminnasta itselleen apua. Vastauksissa korostuu se, että kyse oli nimenomaan vertaisryhmätoiminnasta: kokemus kuulluksi tulemisesta, lisää rohkeutta erosta puhumiseen, omien tunteiden käsittelytaitoa, uusia näkökulmia, ajattelutapoja ja välineitä eron käsittelyyn.

Hyötyä eri sidosryhmille vastaajat näkivät toiminnasta saatavan mahdollisuutena vähentää muita tukitoimia sekä työntekijöiden resurssien vapautumisena muuhun toimintaan. Lisäksi todettiin moniammatillisen työskentelytavan mahdollistavan laajemman näkökulman yksittäisen ryhmäläisen tilanteeseen.

Kokemuksina ryhmätoiminnasta mainittiin, että ryhmät olivat riittävän pieniä, jolloin kaikkia pystyttiin huomioimaan ja kaikille oli aikaa ja tilaa. Osallistamista tuettiin leikkien ja menetelmien avulla sekä sillä, että kukin sai vuorollaan kertoa oman tarinansa. Vertaistukea ryhmäläiset saivat kuulleessaan toisten ajatuksia ja tunteita sekä huomattaessaan, etteivät ole yksin tällaisessa tilanteessa. He myös saivat rohkeutta puhua luottamuksellisessa ilmapiirissä ja saivat huomiota pienessä ryhmässä.

Omasta kokemuksestaan ryhmänohjaajana kokivat kaikki vastaajat saaneensa itselleen hyötyä. Esimerkkeinä mainittiin esimerkiksi lisääntynyt varmuus ryhmänohjaukseen, ymmärrys siitä, että lapset pohtivat isoja ja vaikeita aikuisten asioita ja että heillä on tarve puhua turvallisessa ympäristössä eron liittyvistä asioista. Työparityöskentely koettiin toimivaksi ja sujuvaksi.

Kysyttäessä ”Miten kehittäisit tätä vertaisryhmämuotoa?” enemmistö vastaajista toivoi, että ryhmäkertoja olisi enemmän. Yksittäisiä kehittämismainintoja saivat toteutusajankohta, toteutus eri taajamissa (tasapuolisuus) ja vanhempien sitouttaminen ryhmään paremmin, ryhmän toteuttaminen jatkossa säännöllisesti ja eri menetelmien ja välineiden läpikäyminen eri-ikäisille sopiviksi ja toiminnallisuuden lisääminen.

Kuva 9: Ryhmäohjaajien palautteista saadut kehittämisalueet

9.5 Yhteenveto tutkimustuloksista

Tutkimuksen tulokset on avattu seuraavassa peilaten niitä suoraan opinnäytetyöni tutkimusongelmiin. Tulokset on avattu tarkemmalla tasolla kappaleessa 10.3., tässä esitetään yhteenvedot tutkimusongelmittain.

9.5.1 Vertaisryhmätoimintaan osallistumisen motiivit

Toimintaan osallistumisen motiiveja selvitettiin osallistuneilta lapsilta ja nuorilta sekä heidän vanhemmiltaan.

Taikuri-ryhmäläisten vanhemmat ilmoittivat keskeisimmiksi motiiveikseen jotain kautta tulleen tiedon ryhmän toiminnasta (kuraattori, perhetyö, koulu, nimeämätön lähde) sekä huolen lapsen puhumattomuudesta eroon liittyen. He myös toivoivat lapsensa saavan vertaistukea oman ikäisistään muista lapsista.

Vetskari-ryhmäläisten vanhemmat ilmoittivat motiiveikseen vanhempien eron ja siitä lisääntyneet vaikeudet nuoren ja toisen vanhemman välisissä suhteissa sekä siitä edelleen aiheutuneet vaikeudet nuoren omassa elämässä, huolen nuoren fiiliksestä uudessa tilanteessa sekä keskustelut koulukuraattorin kanssa.

Molempien ryhmien vanhempien odotukset ryhmän toimintaan liittyen nousi kärkeen lapsen ryhmästä saama vertaistuki. Toivottiin myös, että erosta puhuminen helpottuisi, lapsi tai nuori saisi selvittää omia ajatuksiaan ja toisaalta pääsisi jakamaan huoliaan, sekä huomaisi, ettei ole asian kanssa yksin. Odotukset olivat myös hyvin täyttyneet - yksi vanhempi ei vielä osannut sanoa ja toinen ei vielä ollut ehtinyt keskustella nuorensa kanssa, muut ilmoittivat odotustensa täyttyneen.

Lasten ja nuorten osalta motivaatio osallistumiseen oli selkeä: äiti, kuraattori tai yhdessä tapauksessa molemmat olivat sitä heille ehdottaneet.

9.5.2 Koetaanko vertaisryhmätoiminta toimivaksi tukimuodoksi

Ryhmän toimivuuteen liittyvät kommentit kerättiin vain itse toimintaan osallistuneilta, eli lapsilta ja nuorilta sekä ryhmien ohjaajilta. Vanhemmilta kysyttiin aiheeseen liittyen vain, voisivatko he suositella vastaavaa ryhmätoimintaa muille vanhempiensa eron kokeneille lapsille tai nuorille. Kaikki vanhemmat ilmoittivat olevansa valmiita tätä ryhmätoimintaa muille suosittelemaan.

Kaikki ryhmäohjaajat kokivat ryhmät toimiviksi. Heidän vastaustensa mukaan lapset ja nuoret osallistettiin ja heidät myös huomioitiin tasapuolisesti. Tähän auttoi heidän mukaansa myös se, että ryhmäkoot olivat riittävän pieniä. Osallistamisen tukeminen leikkien ja menetelmien avulla sekä sillä, että kukin sai vuorollaan kertoa oman tarinansa, nähtiin toimivaksi.

Vertaistukea osallistujat saivat toisten ryhmäläisten ajatuksia ja tunteita kuunnellessaan sekä huomattessaan, etteivät ole yksin tällaisessa tilanteessa. He myös saivat huomiota pienessä ryhmässä ja rohkeutta puhua luottamuksellisessa ilmapiirissä. Yksi vastaaja lisäksi erikseen korosti, toisten ryhmäläisten tarinoiden olevan niin merkittävä osa toimintaa, ettei usko samanlaista apua saatavan yksilötyöskentelystä.

Lasten ja nuorten palautteista on luettavissa vastaavat kokemukset, eli ryhmät koettiin heidänkin mukaansa toimiviksi. Ryhmien ilmapiiri koettiin luotettavaksi ja turvalliseksi ja tätä tunnetta edesauttoi yhteisesti ryhmiin tehdyt säännöt.

Ryhmän sisäistä vuorovaikutusta kuvattiin positiivisilla ilmaisuilla. Muilta ryhmäläisiltä oli saatu tukea ja vuorovaikutusta kuvattiin helpoksi, kuuntelevaksi ja keskustelevalaksi.

Toimivuuteen selvästi vaikutti myös ryhmäohjaajien oma ja ryhmässä järjestetty monipuolinen ja mielenkiintoinen toiminta, jotka keräsivät ainoastaan positiivisia palautteita. Tärkeänä koettiin, että ohjaajat olivat huomioineet osallistujat myös yksilöinä, joka osaltaan varmasti vaikutti myös aiemmin mainittuun turvallisuuden tunteeseen.

Ryhmässä käytetyt menetelmät ja toiminnot saivat osallistujilta hyvää palautetta. Taikuri-ryhmäläisten vastauksissa niitä kerrattiin haastatteluissa usein pitkilläkin kuvauksilla. Palautteen mukaan erilaisen askartelun, leikin ja puuhastelun lomassa tapahtuva keskustelu on tässä ikäryhmässä toimiva ja koetaan mielekkääksi. Kolme tuntia kestänyt ryhmäkerran pituus nähtiin sopivan mittaisena, mutta ryhmäkertoja olisi toivottu olevan enemmän kuin neljä.

Vetskari-ryhmässä keskustelu oli selvästi se tärkein ja toimivin asia, jonka takia ryhmästä annettiin positiivista palautetta. Toimintakorttien käytöstä ei enemmistö vastaajista pitänyt, mutta ymmärsivät kuitenkin, että joillakin muilla ne saattava olla toimiva keino sanottaa omia tuntemuksiaan.

Kaikki vastaajat olisivat valmiita suosittelemaan vastaavaa ryhmätoimintaa muille, joka sekun tukee käsitystä, että toiminta koettiin positiivisena. Vertaistuki ja ammattilaisten apu korostuivat nuorten Vetskari-ryhmäläisten perusteluissa, nuoremmat Taikuri-ryhmäläiset taas enemmän painottivat itse ryhmässä olemisen ja siellä erilaisen tekemisen hauskuutta, joskin myös heiltä tuli perusteluita, että ryhmästä saa apua omaan tilanteeseen.

9.5.3 Saadaanko vertaisryhmätoiminnasta hyötyä

Lapset ja nuoret kokivat selkeästi saaneensa ryhmätoiminnasta itselleen henkilökohtaista hyötyä. Vastausten perusteella he olivat kokeneet hyötyneensä juuri niissä asioissa, joita tällä ryhmätoiminnalla tavoitellaankin ja joita vanhemmat etukäteen asettivat odotuksiksi.

Ryhmästä saatu vertaistuki nousi sellaisenaan mainintojen kärkeen ja tarkentavina kuvauksina hyödyistä mainittiin esimerkiksi ymmärryksen lisääntyminen sen suhteen, ettei ole yksin tässä tilanteessa, vanhempien eroon on eri syitä ja se oli heidän oma päätöksensä sekä että vanhempien ero ei ollut lapsen tai nuoren omaa syytä. Lisäksi osa vastaajista kertoi, että näkee oman tulevaisuutensa nyt valoisampana kuin aiemmin.

Vanhempien lomakehaastattelun vastausten perusteella osa vanhemmista ei vielä osannut kommentoida mahdollisia hyötyjä, koska toiminnasta oli kulunut vasta niin vähän aikaa. Muut

pystyivät näkemään toiminnasta jo saadun hyödyn ja erikseen nimettyjä aiheita olivat esimerkiksi oman lapsen näkeminen iloisempana, tyytyväisempänä tai rentoutuneempana. Huolta oli saanut puhua muiden kuin omien vanhempien kanssa ja lisäksi ryhmästä oli saatu tukea ja konkreettisia ilmaisun keinoja. Yhden nuoren kohdalla vanhempi totesi tämän ahdistuneisuuden vähentyneen.

Ryhmäohjaajat kommentoivat hyötyä osallistuvien lasten ja nuorten henkilökohtaisen hyödyn lisäksi myös sillä, että toiminta antaa mahdollisuuden vähentää muita yhteiskunnan tukitoimia sekä työntekijöiden omien resurssien vapautumisena muuhun toimintaan. He myös totesivat ryhmässä käytettävän moniammatillisen työparityöskentelytavan toimivaksi ja sujuvaksi ja mahdollistavan laajemman näkökulman yksittäisen ryhmäläisen tilanteeseen.

Ryhmäohjaajat myös kertoivat saaneensa itselleen henkilökohtaisesti ammatillista hyötyä. Heillä lisääntyi varmuus ryhmänohjaukseen, sekä ymmärrys siitä, että lapset pohtivat isoja ja vaikeita aikuisten asioita ja että sen myötä heillä on tarve puhua turvallisessa ympäristössä eroon liittyvistä asioista.

9.5.4 Näkemykset vertaisryhmätoiminnan kehittämiseksi

Osallistuneet Taikuri-ryhmäläiset olisivat toivoneet, että ryhmäkertoja olisi ollut enemmän ja Vetskari-ryhmäläiset, että erilaisten korttien käyttöä olisi ollut vähemmän. Yksittäiset vastaajat toivoivat myös myöhäisempää aloitusajankohtaa, enemmän osallistujia ja sitä, että vanhemmatkin olisivat enemmän mukana. Yksi vastaaja myös korosti, että ryhmästä olisi enemmän hyötyä, jos ryhmä olisi lähempänä vanhempien eroa.

Vanhempien vastauksissa korostui toive, että ryhmätoiminta olisi voinut jatkua pidempään ja toisaalta esitettiin myös toive sen perustamisesta säännölliseksi toiminnaksi. Aloitustapaamisessa ehdotettiin lasten ja vanhempien jakamista eri ryhmiin ja toisaalta toivottiin, että kaikkien lasten osalta saataisiin molemmat vanhemmat mukaan.

Ohjaajien osalta eniten mainintoja sai ryhmäkertojen määrän lisääminen. Toteutusajankohtaa esitettiin mietittäväksi, samoin toteutusta tasapuolisuuden nimissä jatkossa eri taajamissa. Toivottiin myös eri menetelmien ja välineiden läpikäymistä eri-ikäisille sopiviksi ja toiminnallisuuden lisäämistä.

10 Opinnäytetyön luotettavuus ja pätevyys

Opinnäytetyössä saatu tutkimusaineisto perustui kohderyhmän haastatteluissa antamiin vastauksiin. Lomakehaastatteluvastauksia käytettiin sellaisenaan ja teemahaastatteluaineiston

litterointi tehtiin ensin sanatarkasti, jonka jälkeen aineisto kirjattiin luettavampaan muotoon huolehtien siitä, ettei haastatteluaineiston alkuperäinen merkitys muutu tai katoa. Opinnäytetyössä pyrittiin selvittämään kohderyhmän kokemuksia uudesta vertaisryhmätoiminnasta, jolloin vastaukset ovat subjektiivisia, vastaajien omia mielipiteitä ja niitä siis voidaan käsitellä luotettavina (reliabelius). Opinnäytetyötä voidaan pitää myös pätevänä (validius), koska sekä kyselylomakkeen kysymykset, että teemahaastattelujen kyselyrunko laadittiin selvittämään juuri tutkimusongelmaan keskeisesti liittyviä aiheita.

Koska toimin itse yhden ryhmän ohjaajana, asetti tämä haasteen sekä haastattelukysymysten muodostamiseen, että itse haastattelutilanteeseen. Pohdin, pystyvätkö haastateltavat nuoret olemaan avoimia ja antamaan rehellisiä vastauksia? Tätä riskiä pienensi se, että jo ryhmätoiminnan aikana pystyttiin luomaan avoin ja luottamuksellinen ilmapiiri, jossa jokainen pystyi olemaan oma itsensä ja jo siinä vaiheessa oli mahdollista tarkastella tarvittaessa kriittisestikin ryhmässä esiin nousevia asioita ja sen toimintaa.

11 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tutkimusongelmana oli selvittää, minkälaisia kokemuksia lasten ja nuorten vertaisryhmätoiminnasta saadaan. Selkeyden vuoksi se oli jaettu vielä neljään alaongelmaan:

- 1.1 Vertaisryhmätoimintaan osallistumisen motiivit
- 1.2 Koetaanko vertaisryhmätoiminta toimivaksi tukimuodoksi
- 1.3 Saadaanko vertaisryhmätoiminnasta hyötyä
- 1.4 Näkemykset vertaisryhmätoiminnan kehittämiseksi

Opinnäytetyön tulosten ja niistä tehdyn analyysin perusteella voidaan todeta, että kokemukset lasten Taikuri- ja nuorten Vetskari-vertaisryhmätoiminnasta olivat erittäin positiivisia. Kaikkien kolmen vastaajaryhmän, eli osallistuneiden lasten ja nuorten, heidän vanhempiansa sekä ryhmäohjaajien palaute toiminnasta oli samansuuntaista.

Opinnäytetyön kohteena olleessa lasten ja nuorten vertaisryhmätoiminnassa lapsen etu on koko tukimuodon lähtökohtana. Se tähtää lapsen ja nuoren hyvinvoinnin parantumiseen sekä tarjoaa osallistujille omaan ikätasoon ja tilanteeseen nähden oikeanlaista huomiota ja huolenpitoa. Itse opinnäytetyö haastatteluineen antoi lapsille ja nuorille kokemuksen kuulluksi tulemisesta ja he myös itse pääsivät vaikuttamaan heitä koskevan tukimuodon kehittämiseen.

Vertaistukiryhmien vuorovaikutustilanteissa toiminta perustui dialogisuuteen toisten ryhmäläisten ja ohjaajien kanssa. Tulosten mukaan tässä onnistuttiin ja ryhmäläiset saivat kertoa omia kokemuksiaan ja kuunnella toisten kertomuksia oman halukkuutensa mukaan. Osallisuus

toteutui myös hyvin, koska tulosten mukaan ohjaajat onnistuivat kohtelevaan osallistujia tasapuolisesti ja kaikki saivat huomiota ja puheenvuoroja tasapuolisesti.

Koko toiminta perustuu vertaistukeen ja vertaisryhmätoiminta koettiin toimivaksi tukimuodoksi ja siitä saatavaa hyötyä kuvailtiin tuloksissa monipuolisesti. Koettu hyöty vastaa varsin hyvin myös tälle vertaisryhmätoiminnalle asetettuja tavoitteita sekä niitä odotuksia, joita vanhemmillä oli ennen ryhmätoiminnan alkua. Suosittelemuus oli 100% lasten, nuorten ja heidän vanhempiensa osalta, mikä myös tukee käsitystä, että toiminta koettiin mielekkääksi ja hyödylliseksi.

Kehittämissuhteista kärkeen nousi kaikkien vastaajaryhmien keskuudessa ryhmäkertojen määrän lisääminen, joten senkin perusteella toimintaan oltiin tyytyväisiä. Tämä ja muutkin tuloksissa mainitut kehitysajat kannattaa ottaa huomioon, kun toimintaa jatkossa kehitetään ja sen toimintamuotoja suunnitellaan.

Kesällä 2015 järjestetyt Taikuri- ja Vetskari-ryhmät olivat ensimmäiset, jotka Nurmijärven kunnassa järjestettiin. Tässä opinnäytetyössä saatujen tulosten perusteella voidaan suositella toiminnan jatkamista ja sen ottamista pysyväksi toimintamuodoksi kunnassa.

Koska aihe on kirjattu myös Nurmijärven kunnan Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan yhdeksi kehitysalueeksi, uskon, että opinnäytetyöni tuloksia voidaan hyödyntää myös moniammatillisesti kunnan lasten ja nuorten vertaisryhmätoiminnan kehittämisessä.

12 Pohdinta

Olen tyytyväinen sekä valitsemaani opinnäytetyön aiheeseen, että menetelmään, jolla empiirisen osuuden lopulta päätin toteuttaa. Oli erittäin hyvä, että päädyin lasten ja nuorten osalta tekemään henkilökohtaiset haastattelut, vaikka ennakkoon ajattelin sen olevan varsin työlästä - jota se lopulta olikin. Oli myös hyvä, että otin mukaan seitsemän lasta ja nuorta - näin aineistoon tuli syvyyden lisäksi myös leveyttä. Lomakehaastatteluina toteutettuna en olisi saanut niin hyvää tutkimusaineistoa opinnäytetyöni kannalta tärkeimmistä vastaajaryhmästä, eli toimintaan osallistuvista lapsista ja nuorista.

Haastattelujen yhteydessä huomasin, että jotkut käsitteet tai sanavalinnat eivät etenkin pienten lasten kohdalla suoraan toimineet. Toisaalta se lisäsi haastattelutilanteessa keskinäistä vuorovaikutustamme ja toisinaan jopa sai aikaan lisää rentoutta ja iloisuutta tilanteeseen.

Minua yllätti haastattelutilanteissa se, että vastaajat olivat niin hyvin alusta saakka mukana itselleen vieraan aikuisen kanssa ja samalla myös varmasti aika harvinaisessa tilanteessa.

Litterointi- ja analyysivaiheet olivat suhteellisen työläitä ja aikaa vieviä. Päätin litteroinnin osalta tehdä sen sanatarkasti, joka lopulta osoittautui hyväksi päätökseksi. Kun aineistoon analysointivaiheessa piti useaan kertaan palata, oli hyvä, että haastatteluiden keskustelut olivat sellaisenaan kirjattuina ylös, jolloin tulkintavirheiden mahdollisuus oli erittäin vähäinen.

Oli mielestäni oikea päätös huomioida myös lasten ja nuorten vanhempien näkemykset, samoin ryhmätoimintaan osallistuneiden ohjaajien kokemukset ja palautteet. Näin sain toiminnasta useampia näkökulmia. Heidän kohdallaan pidin toimivana tutkimusmenetelmänä lomakehaastattelua. Käytin lomakkeiden suunnitteluun aika lailla aikaa ja olen niihin melko tyytyväinen. Jos tekisin ne nyt uudelleen, mahdollisesti vanhempien lomaketta muokkaisin enemmän vastaamaan valitsemiani tutkimusongelmia.

Työn suunnitteluvaiheessa panostin tietoisesti siihen, että onnistuisin rajaamaan aiheen riittävän tiiviiksi ja toisaalta kiteyttämään varsinaisen tutkimusongelmani selkeään ja yksiselitteiseen muotoon. Mielestäni onnistuin siinä hyvin ja se osaltaan helpotti kirjallisen osuuden tekemistä ja työn tulosten raportointia.

Ennakkoon mietin, miten opinnäytetyöni tuloksiin mahdollisesti tulisi vaikuttamaan oma osallistumiseni ryhmäohjaajana Vetskari-ryhmään. Vaikka kaikki kolme nuorta tulivatkin minulle tutuiksi ryhmätoiminnan aikana, oli itse haastattelutilanne mielestäni varsin luonteva, eikä merkittävästi eronnut Taikuri-ryhmäläisille tekemiini haastatteluihin. En usko, että osallistumiseni toimintaan vaikutti nuorten antamiin palautteisiin. He myös antoivat rakentavaa palautetta ja kehittämisideoita ryhmätoiminnan kehittämiseksi.

Tulosten perusteella tieto ryhmien käynnistymisestä oli tullut osallistujien vanhemmille pääasiassa koulukuraattorin tai kunnan perhetyön kautta. Jatkossa tulevia ryhmiä on hyvä markkinoida useissa eri kanavissa, jotta tietoisuus uudesta toiminnasta tavoittaa mahdollisimman laajasti kohderyhmään kuuluvia lapsia ja nuoria. Kanavia voivat olla esimerkiksi kasvatus- ja perheneuvola, koulujen Wilma- ja Helmi-viestintä, terveydenhoitajat, koulupsykologi, seurakunta, kunnan nuorisotyö, kunnan kotisivut ja paikallislehdet.

Itse koin, että koetun hyödyn selvittäminen nousi tärkeimmäksi tutkimuksen alaongelmaksi. Opinnäytetyön tuloksista on luettavissa, että kaikki vastaajaryhmät kokivat toiminnan hyödylliseksi ja että siitä saatu hyöty varsin hyvin vastasi toiminnalle asetettuja tavoitteita. Näen erittäin tärkeänä, että Nurmijärven kunnassa panostetaan tähän tukimuotoon jatkossa voimakkaasti ja hyvänä merkinä tästä on seuraavien ryhmien käynnistyminen vielä vuoden 2015

aikana. Lisäksi pidän tärkeänä, että toiminta laajenisi valtakunnalliseksi ja pysyväksi tukimuodoksi eroperheiden lapsille ja nuorille.

Lähteet

- Aapola-Kari, S., Nivala, A. & Tonttila, T. 2012. Nuoren tukeminen vanhempien erotessa - tutkimusnäkökulmia ja hyviä käytäntöjä. Helsinki: Suomen kasvatus- ja perheneuvontaliitto.
- Ayalon, O. & Flasher, A. 1997. Ketjureaktio. Lapset ja avioero. Tampere. Vastapaino.
- Hakalehto-Wainio, S. & Nieminen, L. 2013. Lapsioikeus murroksessa. Helsinki. Lakimiesliiton kustannus.
- Hallituksen politiikkaohjelma. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiohjelma. Viitattu 21.3.2015.
<http://www.aka.fi/Tiedostot/Tiedostot/LAPSET/Georg%20Henrik%20Wrede.ppt%20%5BYhteen%20sopivuustila%5D.pdf>
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki. Gaudeamus Helsinki University Press.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Jelli-järjestötietopalvelu. Osallisuus. Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry. Viitattu 21.3.2015.
<http://www.jelli.fi/osallisuus/osallisuusaineistoa/osallisuus-sanasto/>
- Juusola M. 2008. Kahden kodin kansalainen. Helsinki. Lasten keskus.
- Jämsen, A. & Pyykkönen, A. 2014. Osallisuuden jäljillä. Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry. Viitattu 21.3.2015.
<http://www.jelli.fi/lataukset/2014/05/osallisuuden-j%C3%A4ljill%C3%A4-verkkoversio-pakattuna-16052014.pdf>
- Kiianmaa K. 2008. Hyvä ero Uusi Elämä. Porvoo. WS Bookwell Oy.
- Kääriäinen A., Hämäläinen J. & Pölkki P. 2009. Ero, vanhemmuus ja tukeminen. Helsinki. Lastensuojelun Keskusliitto / Neuvo-projekti
- Lastensuojelun Keskusliitto / Neuvo-projekti. 2009. Erossa Neuvon keksii, Neuvo-projekti tukemassa eronneita vanhempia vuosina 2005-2009. Helsinki. Hakapaino Oy.
- Lastensuojelun käsikirja, Huolen vyöhykkeistö. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 5.9.2015
<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyomenetelmat-ja-valineet/tyomenetelmat/huolen-vyohykkeisto-ja-huolen-puheeksiottaminen>
- Lastensuojelun käsikirja, Vertaisryhmätoiminta. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 6.4.2015.
<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/avohuolto/lastensuojelun-avohuollon-tukitoimet/vertaisryhmatoiminta>
- Mielenterveyden keskusliitto. Vertaistoiminta. Viitattu 5.9.2015.
<http://mtkl.fi/palvelut/vertaistoiminta/>
- Mykkänen-Hänninen, R. & Kääriäinen, A. 2009. Vertaisuus ja vertaistuki eroauttamisessa. Helsinki. Lastensuojelun keskusliitto/Neuvo-projekti.

Nivala, A. Pro Gradu. 2011. "Ku ne silleen ymmärs mua": vertaistuen merkitys nuorelle vanhempien erotessa. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta, Lapin yliopisto. Viitattu 7.9.2015.
<http://lauda.ulapland.fi/handle/10024/61434>

Nurmijärven kunnan kotisivut. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2014-16. Viitattu 20.3.2015.
http://www.nurmijarvi.fi/filebank/10470-Lasten_ja_nuorten_hyvinvointisuunnitelma_2014-2016.pdf

Sosiaalihuoltolaki, Finlex. Viitattu 6.4.2015.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301>

Sosiaali- ja Terveysministeriö. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma, KASTE 2008-11.
http://www.hyvinvointiklusteri.fi/tiedostot/File/STM_KASTE2008-11.pdf

Suomen kasvatus- ja perheneuvontaliitto. Taikuri-toiminta. Viitattu 16.7.2015.
<http://www.suomenkasper.fi/jarjesto/toiminta/tukea-lapsille-ja-nuorille/taikuri-toiminta>

Suomen kasvatus- ja perheneuvontaliitto. Tukea lapsille ja nuorille vanhempien erotessa. Viitattu 22.9.2015.
<http://www.suomenkasper.fi/jarjesto/toiminta/tukea-lapsille-ja-nuorille>

Suomen kasvatus- ja perheneuvontaliitto. Vetskari - nuoren tukeminen vanhempien erotessa. Viitattu 20.3.2015.
<http://www.vetskari.fi/nuorelle/vetskari-ryhm%C3%A4>

Suomen kasvatus- ja perheneuvontaliitto. Vetskari-toiminta. Viitattu 16.7.2015.
<http://www.suomenkasper.fi/jarjesto/toiminta/tukea-lapsille-ja-nuorille/vetskari-toiminta>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Lastensuojelun käsikirja. Viitattu 21.3.2015.
<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/ehkaiseva-lastensuojelu/ehkaisevan-lastensuojelun-tavoitteet-ja-periaatteet/lapsen-edun-huomioiminen>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Varpu - tukea ajoissa. Varhainen puuttuminen. Viitattu 5.9.2015.
http://www.varpu.fi/varpu/varhainen_puuttuminen

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Varpu - tukea ajoissa. Varhainen puuttuminen. Mistä Varpu sai alkunsa? Viitattu 21.3.2015.
http://www.varpu.fi/varpu/varhainen_puuttuminen/mista_varpu_sai_alkunsa

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkauspäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 22.3.2015.
http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Wallerstein, J., Lewis, J. & Blakeslee, S. 2007. Avioeron perintö. Eron lapset aikuisina. Therapiea-säätiö. Vaajakoski. Gummerus Kirjapaino Oy.

Wesaniemi P. & Lipponen, P. (toim.). 2005. Lapsi ja ero. Kertomuksia lapsesta ja avioerosta. Helsinki. Kirjapaja Oy.

Vanhanarkaus H. 2013. Hankeraportti: Nuorten lastensuojelutarpeen selvitystyöskentelyn kehittäminen Nurmijärvellä. Lastensuojeluun erikoistava sosiaalityön täydennyskoulutus 2013, Helsingin yliopisto, Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia

Vilen M., Leppämäki P. & Ekström L. Vuorovaikutuksellinen tukeminen sosiaali- ja terveysalalla. 2002. Juva. WS Bookwell Oy.

Väestöliitto. Lapsen etu. Viitattu 5.9.2015.
http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/avio-ja_avoliiton_lakitieto/lapsen_etu/

Kuvat

Kuva 1: Nurmijärven kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma osana kunnan strategiaa.....	14
Kuva 2: Empiirisen tutkimuksen prosessi ja omat työvaiheet	21
Kuva 3: Onnistunut aineiston tulkinta.....	32
Kuva 4: Vertaisryhmätoimintaan osallistumisen motiivit	34
Kuva 5: Ryhmän ilmapiiri	36
Kuva 6: Vertaisryhmätoimintaan osallistuneiden lasten ja nuorten ajatukset toiminnan kehittämisestä.....	41
Kuva 7: "Oletko huomannut muutoksia lapsessasi?"	43
Kuva 8: Taikuri-ryhmäläisten vanhempien palautteista saadut kehittämisalueet.....	44
Kuva 9: Ryhmäohjaajien palautteista saadut kehittämisalueet	46

Taulukot

Taulukko 1: Kysymysten liittyminen tutkimusongelmaan tai alaongelmaan	26
Taulukko 2: Eettisten näkökohtien huomioiminen opinnäytetyöprosessin eri vaiheissa	29
Taulukko 3: Lomakehaastattelumäärien yhteenveto	42

Liitteet

Liite 1 Teemahaastattelurunko, Taikuri-ryhmä, lapsi	60
Liite 2 Kyselylomake, Taikuri-ryhmä, vanhempi	61
Liite 3 Teemahaastattelurunko, Vetskari-ryhmä, nuori.....	62
Liite 4 Kyselylomake, Vetskari-ryhmä, vanhempi	63
Liite 5 Kyselylomake, ryhmänohjaaja Taikuri/Vetskari-ryhmä	64
Liite 6 Päätös tutkimuslupahakemukseen	65
Liite 7 Tavoite- ja toimenpideoasio 2014-16, Lasten ja nuorten eroauttaminen	66

Liite 1. Teemahaastattelun kyselyrunko, Taikuriryhmä, lapsi

Taikuri-ryhmä

Lapsen ikä: _____ vuotta

Avoimet haastattelukysymykset - kysytään ryhmän päättymisen yhteydessä henkilökohtaisessa haastattelussa.

1. Mikä sai sinut osallistumaan Taikuri-ryhmään?
2. Mitä sinulle jäi päällimmäisenä mieleen ryhmästä?
3. Minkälaiseksi koit ryhmän
  - ilmapiirin
  - vuorovaikutuksen
  - muiden tuen
  - luotettavuuden
4. Minkälaiseksi koit ryhmän ohjaajien toiminnan?
5. Oliko ryhmätoiminnasta sinulle apua/hyötyä?
6. Mitkä olivat ryhmätoiminnan hyvät puolet?
7. Entä mitkä olivat huonot puolet?
8. Mitä haluaisit ryhmän toiminnassa muuttaa?
9. Voisitko suositella tätä ryhmätoimintaa muille? Miksi?

Liite 2. Kyselylomake, Taikuri-ryhmä, vanhempi

PALAUTEKYSELY

Taikuri-ryhmä

Ryhmään osallistuvan lapsesi ikä: _____ vuotta

1. Mikä sai sinut ilmoittamaan lapsesi Taikuri-ryhmään?

---

2. Mitä toiveita sinulla oli omaa lastasi koskien ryhmän toiminnalle?

---

3. Koetko, että toiveesi ryhmän toiminnalle toteutuivat?

---

4. Oletko huomannut ryhmän toiminnan aikana muutoksia lapsessasi?

Olen

En ole

Jos olet, niin minkälaisia muutoksia?

---

5. Minkälaisia ajatuksia tai kehitysideoita sinulle on tullut tästä vertaisryhmätoiminnasta sinä aikana kun lapsesi on osallistunut ryhmän toimintaan?

---

6. Suositteletko Taikuri-ryhmää muille eron kohdanneille?

Kyllä

En

Liite 3. Teemahaastattelun kyselyrunko, Vetskari-ryhmä, nuori

Vetskari-ryhmä

Nuoren ikä: _____ vuotta

Avoimet haastattelukysymykset - kysytään ryhmän päättymisen yhteydessä henkilökohtaisessa haastattelussa.

1. Mikä sai sinut osallistumaan Vetskari-ryhmään?
2. Mitä sinulle jäi päällimmäisenä mieleen ryhmästä?
3. Minkälaiseksi koit ryhmän
  - ilmapiirin
  - vuorovaikutuksen
  - muiden tuen
  - luotettavuuden
4. Minkälaiseksi koit ryhmän ohjaajien toiminnan?
5. Oliko ryhmätoiminnasta sinulle apua/hyötyä?
6. Mitkä olivat ryhmätoiminnan hyvät puolet?
7. Entä mitkä olivat huonot puolet?
8. Mitä haluaisit ryhmän toiminnassa kehittää?
9. Voisitko suositella tätä ryhmätoimintaa muille? Miksi?

Liite 4. Kyselylomake, Vetskari-ryhmä, vanhempi

PALAUTEKYSELY

Vetskari-ryhmä

Ryhmään osallistuvan nuoresi ikä: _____ vuotta

1. Mikä sai sinut ilmoittamaan nuoresi Vetskari-ryhmään?

---

2. Mitä toiveita sinulla oli omaa nuortasi koskien ryhmän toiminnalle?

---

3. Koetko, että toiveesi ryhmän toiminnalle toteutuivat?

---

4. Oletko huomannut ryhmän toiminnalla olevan jonkinlaista vaikutusta nuoreesi?

Olen En ole

Jos olet, niin minkälaista?

---

5. Minkälaisia ajatuksia tai kehitysideoita sinulle on tullut tästä vertaisryhmätoiminnasta sinä aikana kun lapsesi on osallistunut ryhmän toimintaan?

---

6. Suositteletko Vetskari-ryhmää muille eron kohdanneille?

Kyllä En

Liite 5. Kyselylomake, ryhmänohjaaja Taikuri/Vetskari-ryhmä

PALAUTEKYSELY

Ryhmänohjaaja

Kummassa ryhmässä toimit ohjaajana:

Taikuri   Vetskari

1. Millä tavoin lapsi/nuori tuli ryhmässäsi osallistutetuksi?

---

2. Millaista tukea lapsi/nuori mielestäsi sai vertaisryhmän muista osallistujista?

---

3. Millaisia kokemuksia itse sait ryhmänohjaajana ryhmän toiminnasta?

---

4. Minkälaista apua koet ryhmään osallistuneiden lasten/nuorten saaneen ryhmään osallistumisesta?

---

5. Minkälaisia hyötyjä näet tällaisesta vertaisryhmätoiminnasta olevan eri sidosryhmille?

---

6. Miten kehittäisit tätä vertaisryhmätoimintamuotoa?

Liite 6. Päätös tutkimuslupahakemukseen

NURMIJÄRVI

1.6.2015

1

Taru Kosonen

PÄÄTÖS TUTKIMUSLUPAHAKEMUKSEEN

TUTKIMUSLUVAN AIHE: 7-18 vuotiaiden lasten ja nuorten eroauttaminen Nurmijärven kunnassa – kokemukset vertaisryhmätoiminnan käynnistämisestä

PERHE- JA SOSIAALIPALVELUIDEN TULOSALUEKOKOUKSEN PÄÄTÖS:

Perhe- ja sosiaalipalveluiden tulosaluekokouksessa 19.5.2015 § 69 myönnettiin Taru Kososelle tutkimuslupa yllä mainittuun aiheeseen.

Lisäksi perhe- ja sosiaalipalvelujen tulosalue edellyttää päätöksessään, että Taru Kosonen toimittaa valmiin työn Nurmijärven perhe- ja sosiaalipalveluiden hyödynnettäväksi osoitteella:
Nurmijärven sosiaalitoimisto/ Monica Jääskeläinen, PL 7, 01901 Nurmijärvi.

Nurmijärvellä 1.6.2015

Monica Jääskeläinen
johtoon sihtööri

www.nurmijarvi.fi

Nurmijärven kunta
Sosiaali- ja terveystoimen
edustaja
perhe- ja sosiaalipalvelut

Postiosoite
PL 7
01901 Nurmijärvi

Puhelin
(09) 250 021

Faksi
(09) 2500 2218

Sähköposti
etuntmi.sukunimi@nurmijarvi.fi

Liite 7. Tavoite ja toimenpideoisio 2014-16, Lasten ja nuorten eroauttaminen

Lasten ja nuorten eroauttaminen			
Tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho	Arviointi
Lapsen suhteet kumpaankin vanhempaan säilyvät ja arki sujuu erosta huolimatta	Perheasioiden sovittelu, tuki vanhempien väliin keskusteluihin lasten asioiden ja arjen käytäntöjen ratkaisemiseksi erotilanteissa	Perheneuvola, perheasioiden neuvottelukeskus, seudullinen perheoikeudellinen yksikkö	Oikeudessa käytävät huoltoriidat vähenevät Lapsen tapaamiseen liittyvät täytäntöönpanosovittelut vähenevät
Lapsi saa tarvittavaa tukea kasvuympäristössään, kun arki ei suju eron jälkeen	1) Peruspalveluiden toimijat saavat tarvittaessa asiantuntija-apua perhepalveluilta 2) Koulutusta peruspalveluille perheoikeudellisista asioista 3) "Ero lapsiperheissä" -koulutus peruspalveluille?	1) Seudullinen perheoikeudellinen yksikkö, perheneuvola, varhaisen tuen perhetyö, lastensuojelun konsultaatio 2) Seudullinen perheoikeudellinen yksikkö	
Tiedottaminen eroon liittyvien päätösten vaikutuksista lapsen arkeen	Kootaan tietopaketti erotilanteeseen liittyvistä asioista (vuoroasuminen, koulukuljetus, huoltajuusasiat...)		
Eron jälkeinen yhteistyövanhemmuus	Vanhemman neuvo -vertaistukiryhmä, toimintatapoja erovanhemmuuden kysymyksiin, vanhempien väliseen vuorovaikutukseen ja yhteistoimintaan.		
Lasten ja nuorten eroauttaminen	Lasten vertaistukiryhmät lapsille, joiden vanhemmat ovat eronneet *Taikuri-ryhmä 7-12 -vuotiaille * Vetskari-ryhmä 12-18 -vuotiaille	Sosiaali-, terveys-, liikunta- ja sivistystoimiala	
Lähde: Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2014-16, 35			